

Divadlo pod Palmovkou

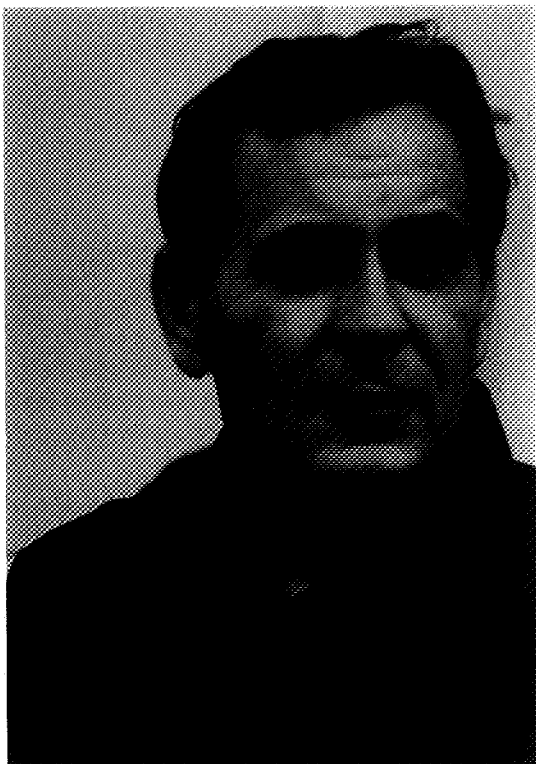
Koncepční řešení

Zpracoval: MgA. Petr Kracik

OBSAH:

I.	Režie Petra Kracika a jeho působení ve funkci uměleckého šéfa a ředitele.....	3
II.	Shrnutí dosavadní činnosti.....	6
III.	Ekonomický rozbor a návrhy řešení.....	7
	III. 1. Obecná charakteristika Divadla pod Palmovkou.....	7
	III. 2. Výše neinvestičního příspěvku Divadla pod Palmovkou.....	7
	III. 3. Vývoj neinvestičního příspěvku v letech 2009, 2010, 2011, 2012.....	7
	III. 4. Rozložení nákladů na provoz divadla.....	8
	III. 5. Vývoj návštěvnosti a tržebnosti Divadla pod Palmovkou letech 2007 – 2012.....	8
	III. 6. Příjmy z vlastní činnosti.....	9
	III. 7. Nástin nového ekonomického řešení stávající finanční situace divadla.....	10
	III. 8. Schválený rozpočet na rok 2013.....	11
	III. 9. Zavedení striktních limitů na výrobu jednotlivých inscenací.....	12
IV.	Připravované programové zacílení Divadla pod Palmovkou.....	12
	IV. 1. Navázat na předešlou koncepční práci je téměř povinnost.....	12
	IV. 2. Divadlo není tvořeno jen uměleckou koncepcí.....	13
	IV. 3. Počet premiér a jejich financování.....	13
	IV. 4. Zájezdová činnost strategickou součástí tržebnosti.....	14
	IV. 5. Restrukturalizace souboru Divadla pod Palmovkou.....	15
	IV. 6. Umělecká koncepce Divadla pod Palmovkou a nový dramaturgický plán.....	15
	IV. 7. Inscenace Divadla pod Palmovkou budou uměleckou výzvou.....	16
V.	Rozvržení dramaturgického plánu.....	17
	V. 1. Profilová inscenace.....	17
	V. 2. Profilová inscenace komorního typu.....	17
	V. 3. Hudební divadlo.....	18
	V. 4. Komedie.....	18
	V. 5. Divadelní a paradivadelní akce „nepravidelného“ divadla.....	18

VI. Hry připravované pro příští dvě divadelní sezóny.....	19
VI. 1. Divadelní sezóna 2013/2014.....	19
VI. 2. Divadelní sezóna 2014/2015.....	20
VII. Nedivadelní aktivity úzce provázané s hlavní divadelní činností.....	22
VIII. Herecké studio.....	23
IX. Divadlo jako komunitní centrum.....	23
X. Závěrem.....	24
XI. Přílohy.....	26

I. Režie Petra Kracika a jeho působení ve funkci uměleckého šéfa a ředitele

Příchod Petra Kracika do libeňského Divadla pod Palmovkou na počátku devadesátých let dvacátého století byl začátkem nové a umělecky výrazné epochy: bývalému Divadlu S. K. Neumanna nacházejícímu se tehdy v hluboké krizi totiž hrozila ze strany zřizovatele (hlavního města Prahy) likvidace. Díky úsilí Petra Kracika a jeho spolupracovníků se však podařilo toto divadlo nejen zachránit před zrušením, a systematickou prací (rozvíjenou na základě Kracikova programu lidového divadla, který byl v konkurzu na místo ředitele vyhodnocen jako nejlepší) pozdvihnout jeho úroveň natolik, že Divadlo pod Palmovkou začalo být právem považováno za jedno z nejlepších a nejzajímavějších divadel

v republice s pozoruhodně kvalitním hereckým souborem (Divadlem pod Palmovkou tehdy prošla řada výrazných hereckých osobností a pro mnohé to byla důležitá divadelní etapa – za všechny jmenujme Jiřího Langmajera nebo Vilmu Cibulkovou). Také diváckou návštěvností patřilo Divadlo pod Palmovkou ke špičkovým českým divadlům (zejména ve druhé polovině devadesátých let) a jeho vliv na ostatní divadla byl po všech stránkách nezanedbatelný.

Když v roce 2002 zasáhly Divadlo pod Palmovkou povodně, které prakticky zničily jeho interiér i vybavení, dokázali zaměstnanci divadla pod Kracikovým vedením vybudovat divadlo bezmála znovu. Po několika letech hledání nového adekvátního tvaru, který by intenzivně komunikoval se současným divákem, znovu v posledních letech dosáhlo špičkových uměleckých i organizačních výkonů. Kracikovi se daří získávat pro spolupráci výrazné osobnosti českého (i slovenského) divadla z řad herců i inscenátorů, dává však prostor i mladým umělcům (v minulém kalendářním roce byl herecký soubor doplněn mladými herci). Divadlo pod Palmovkou je pod Kracikovým vedením dnes považováno za přední české divadlo s velkým vlivem na podobu českého divadelnictví a vykazuje vynikající diváckou návštěvnost (navzdory probíhající ekonomické recesi patří Divadlo pod Palmovkou s téměř stoprocentní návštěvností mezi nejnavštěvovanější divadla v celé republice). To vše v podmínkách, které jsou v některých ohledech limitující.

Petr Kracik je jedním z mála českých režisérů současnosti, kteří jsou ve svém uměleckém úsilí a směřování vzácně kompaktní a přitom dovedou tvořit v téměř kompletní žánrové i druhové šíři. Kromě inscenací připravovaných pro domovskou scénu spolupracoval a spolupracuje s řadou předních českých a moravských divadel (mj. s Divadlem na Vinohradech, Národním divadlem v Praze, Městským divadlem Brno či Východočeským divadlem v Pardubicích). Inscenoval dramata a tragédie (např. *Lovecké scény z Dolního*

Bavorska, *Tragický příběh Hamleta, dánského prince, Dům doni Bernardy, Vláda tmy, Pohled z mostu, Smutek sluší Elektře, Gazdina roba, Ať žije královna!, Rain Man, Svatá Jana, Valdštejn, Královna Kristina, Bouře, Jméno růže, Mefisto* aj.) tragikomedie (např. *Život je sen, Don Juan, Letní hosté, Ubohý vrah, Přelet nad kukaččím hnízdem, Kočka na rozpálené plechové střeše, Návrat do pekla, Drobečky z perníku* aj.), komedie (*Král Ubu, August August, august, Báječná neděle v parku Crève Coeur, To byla moje písnička* aj.), básnická dramata (*Peer Gynt, Utrpení mladého Werthera, Maškaráda, Cyrano z Bergeracu* aj.), muzikály a hudební komedie (*Nana, Cikáni jdou do nebe, Starci na chmelu* aj.), operety (*Země úsměvů, Netopýr, Hraběnka Marica* aj.), opery (*Krejcarová opera, Jakobín, Čert a Káča*) i inscenace spadající do oblasti „nepravidelné dramaturgie“ (*Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*). Jeho hlavním a celoživotním praktickým i teoretickým zájmem je inscenování divadelního představení jako fyzického i metafyzického prostoru, ve kterém se může člověk v hledišti setkávat s člověkem na jevišti: Kracik dokazuje, že těch nejskrytějších a nejobtížněji postižitelných hnutí lidské mysli i jemných záchvěvů duše se lze nejlépe a neúčinněji dotknout prostřednictvím silného příběhu vyprávěného prostým divadelním jazykem. Divadlo se v jeho pojetí stává zvláštním prostorem, ve kterém je během představení sloužen „divadelní obřad“ za člověka a jeho světlé i temné stránky. Na jevišti jsou během něj připomínány a opakovány ty nejušlechtilejší, ale i ty nejtragičtější činy a události lidských dějin i současnosti – ať již skutečné nebo symbolické. Důležitost takového pojetí divadla a divadelnosti v době, která se stále zřetelněji přiklání k více či méně atraktivní vnějškovosti bez hlubšího průniku do podstaty věcí (a tak vlastně utíká před odpovědností a nahrazuje základní úkol umění více či méně zdařilými úniky do nevěrohodných a zpravidla jen málo srozumitelných světů) je zřejmá.

Zvláštní pozornost si zaslouží také skutečnost, že Kracikovy inscenace jsou rejižně pečlivě prokomponované a umělecky náročné a přitom nejsou a nikdy nebyly elitářské: režisér Kracik vždy myslí na diváka, kterého se snaží respektovat takového, jaký skutečně je - vzdělaný i nevzdělaný, citlivý i citově okoralý, divadelně vyzrálý i zcela divadelně nezkušený. Přitom se však nijak nepodbízí diváckému vkusu: dovede svými inscenacemi zdařile vyvolat (a uspokojit) divákův zájem, ale přitom dává naplno prostor složitějším sdělením. Tomu odpovídá i volba titulů, které Kracik jako režisér inscenoval a inscenuje – převládají hry s více významovými vrstvami, které na jednu stranu diváka lákají svým tématem, kvalitou, aktuálností nebo obecnou proslulostí, na straně druhé, ale zpravidla obsahují i zásadní a závažná sdělení (z poslední doby jmenujme inscenace *Rain Man* a *August August, august*). Za zmínku stojí, že se jako jeden z mála režisérů současnosti pravidelně věnuje inscenování českých divadelních her (za všechny jmenujme hry *Gazdina roba, Paličova dcera, Vojnarka, August August, august, Ubohý vrah, Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* ad.) a že jedním z jeho velkých celoživotních témat je české divadlo a české herectví v minulosti i v současnosti. Význam, důležitost a originalita Kracikova divadelního přesvědčení i jeho celoživotní režijní práce však nepochybně spočívá v tom, že usiluje o divadlo neokázale lidské, otevřené směrem k divákovi a vnímavé ke všem vnitřním i vnějším souvislostem divadelní tvorby. Kracikovo pojetí divadla je bytostně cizí jakékoliv náhražky a banální,

laciná řešení: nechce opisovat skutečnost „nadreálnými“ metaforickými obrazy a samolibými inscenačními konstrukcemi, byť mohou být silné a snad i burcující. Jeho divadlo chce být pravdivé a konkrétní, byť by to mělo být pro diváka bolestivé či nějak „nepopulární“. Touží ve zkratce ukazovat lidské jednání a charaktery jako svého druhu lék na nemoci současné společnosti: pro příklad i jako varování.

Síla Kracikových režii tkví v úsilí přesně a podrobně na základě divadelního textu přesvědčivým režijním gestem postihnout charaktery jednajících postav a najít pro ně do detailu přesný, logický, srozumitelný a umělecky i „životně“ odpovídající výraz a neúčinnější režijní aranžmá. Kracikův režijní přístup lze proto považovat v jistém smyslu za realistický, přičemž slovo „realistický“ bývá méně zdatnými kritiky vnímáno jako slovo označující bigotní konzervativnost nebo dokonce nemodernost. Kracikův inscenační styl je však realismem zvláštního a nepříliš běžného typu – i když vědomě navazuje na divadelní tradici, jak se v našich zemích vyvinula během mnohasetletého vývoje a nechce ji ponižovat, zesměšňovat a bořit, intenzivně komunikuje s nejmodernějšími divadelními proudy a tendencemi.

V Kracikových inscenacích je vše včetně formy a použitých prostředků podřízeno charakteru a tématu příběhu a směřuje k co možná nepřesvědčivějšímu, nepřesnějšímu a nejsrozumitelnějšímu vykreslení postav a situací. Někdy, když je to vyžadováno charakterem textu, se tak děje na základě poměrně tradičních divadelních postupů, jindy zase za použití postupů souvisejících s moderními divadelními formami, jakými je např. epické divadlo brechtovského typu (tak tomu bylo v poslední době např. v inscenacích *Gazdina roba*, *Ať žije královna!*, *Svatá Jana* ad.) nebo happeningem ovlivněné divadelní formy (z poslední doby zejména v inscenaci *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*). Právě kombinace divadelní tradice a moderních divadelních postupů, které co do koncepční promyšlenosti, stylové čistoty, emotivní intenzity, analytické podrobnosti a důkladnosti, řemeslné poctivosti, intenzity a naléhavosti jen stěží dnes snese v našich zemích srovnání, je největší předností Kracikovy režijní tvorby. Tento přístup je nepochybně jednou z nejobtížnějších a nejnáročnějších cest, jakou se může divadelní režisér vydat.

Skutečnost, že režie Petra Kracika mají u diváků tak vysokou oblibu a dosahují dobré návštěvnosti i v případech, že jde o tituly nacházející se mimo hlavní proud diváckého zájmu, jednoznačně potvrzuje správnost této koncepce i kvalitu Kracikovy režijní práce. Tato práce nyní vstupuje do nové etapy, ve které by měla být po umělecké i organizační (manažerské) stránce podstatně obohacena o nové vlivy a rozšířena - a tím v jistém smyslu završena. Dřívější i zcela nedávné úspěchy Petra Kracika jakožto režiséra, uměleckého šéfa i ředitele jsou jasným příslibem kontinuálního a přitom zcela nově rozvinutého pokračování činnosti Divadla pod Palmovkou, kterou toto divadlo proslulo v dávnější i zcela nedávné minulosti.

Ladislav Stýblo,
dramaturg Divadla pod Palmovkou

II. Shrnutí dosavadní činnosti

V minulých šesti letech (leden 2007 až leden 2013) byl v Divadle pod Palmovkou naplňován program specifického pojetí divadla pohybujícího se na pomezí mezi klasickým divadlem „měšťanského typu“ a mezi divadlem určeným pro náročného a divadelně vyzrálého diváka. Tento program vycházel z „génia loci“ Divadla pod Palmovkou i jeho více než šedesátiletého vývoje, ale také ze základního předpokladu, že v centru uměleckého zájmu by měl stát člověk co možná nejpřesněji a nejdůvěryhodněji zachycený v různých situacích, protože právě takto pojaté umění má největší potenciál navázat intenzivní komunikaci s divákem a otevírat mu zásadní témata naší existence. Divadlo pod Palmovkou se v duchu tohoto přesvědčení a zaměření pokoušelo o konkrétní a všeobecně srozumitelné reakce na konkrétní a aktuální témata – nebo naopak témata nadčasová - a události, které mají potenciál dotknout se diváků bez ohledu na jejich vzdělání a sociální i generační zařazení. V jistém smyslu (a v souvislosti s vývojem moderního divadla u nás i ve světě) by se tento program dal asi nejlépe označit za program lidového divadla. V Divadle pod Palmovkou přitom bylo pojetí lidového divadla uzpůsobeno tak, aby se postupně a přitom kontinuálně napojilo na některé aktuální tendence světového divadla (ať již inscenačními postupy nebo volbou divadelních textů či stylem herectví). V centru pozornosti však vždy byla komunikace s divákem prostřednictvím neelitářského divadelního jazyka, pracující však se všemi tendencemi moderního divadla a umění.

Za úspěšné završení této koncepce bylo od počátku považováno vybudování silné divácké i programové základny a postupné rozšíření dramaturgické koncepce divadla do podoby žánrově a druhově co možná nejrozkročenějšího a přitom srozumitelného a divácky jasně čitelného divadla. Tato koncepce byla již od počátku rozvržena na šest let a jejím výsledkem mělo být divadlo s dobrou a stabilně vysokou diváckou návštěvností, kvalitním a zajímavým repertoárem obsahujícím vedle prověřených titulů i české nebo dokonce evropské dramatické novinky a hereckým souborem schopným dobře obstát i v těch nejnáročnějších inscenacích nejrůznějšího druhu, typu a žánru. Tento cíl přitom byl od počátku chápán jako jakýsi základ nezbytný pro další práci: revizi, prohloubení a v jistém smyslu i rozšíření této koncepce.

Vysoká návštěvnost představení Divadla pod Palmovkou (bezmála sto procentní), vzrůstající popularita divadla i u mladší divácké generace a respektované umělecké kvality dokládají, že zvolenou cestu a programová zacílení je možné považovat za nosné. Největší pozornost u odborné veřejnosti i u diváků v minulých šesti letech přitom vzbudily zejména inscenace vzniklé na základě textů poměrně razantně upravených nebo inscenačně vycházejících ze specifického charakteru Divadla pod Palmovkou (např. *Gazdina roba*, *Ať žije královna!*, *Přelet nad kukaččím hnízdem*, *Mefisto*, *Past na myši* aj.) a nebo her uvedených v české premiéře (*Rain Man*, *Sám na dva šéfy*) či úspěšných inscenací hudebního divadla (např. *Sugar – Někdo to rád horké*, *Chicago a Kdyby tisíc klarinetů*) či adaptací původně nedivadelních děl (*Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*).

III. Ekonomický rozbor a návrhy řešení

III. 1. Obecná charakteristika Divadla pod Palmovkou

Divadlo pod Palmovkou je příspěvkovou organizací Magistrátu hlavního města Prahy. Budova, ve které divadlo sídlí, je v majetku MHMP a je dána divadlu do užívání zřizovací listinou. Divadlo sídlí na periferii centra města v Libni, v Zenklově ulici. Divadlo pod Palmovkou je klasickým repertoárovým divadlem s vlastním hereckým souborem, který doplňují hostující umělci. Počet zaměstnanců divadla v pracovním poměru je cca 62 zaměstnanců. Neinvestiční příspěvek činil v roce 2012 celkově 23.804 tis. Kč, plánované tržby 11.500 tis. Kč. Důležitou část příjmů divadla činí doplňková činnost (hostinská činnost, pronájmy), která pomáhá dotovat činnost hlavní.

III. 2. Výše neinvestičního příspěvku Divadla pod Palmovkou

Jak již několik let upozorňuji, že je Divadlo pod Palmovkou dlouhodobě podfinancované a z toho vychází i princip fungování divadla. V porovnání se srovnatelnými divadly je neinvestiční příspěvek o několik milionů nižší. To výrazně ovlivňuje zejména uměleckou činnost divadla, která se musí nedostatku finančních prostředků přizpůsobit. V praxi to znamená to, že některé nákladové položky se nedají v podstatě ovlivnit a proto se musí omezovat náklady na výrobu nových inscenací, náklady na propagaci a PR divadla a náklady na provozování inscenací. V minulých letech jsme byli nuceni přizpůsobit chod divadla těmto náročným podmínkám. To znamená, že v našem hospodaření nelze nalézt téměř žádné rezervy při zachování současného stavu pracovněprávních závazků divadla a při zachování současného provozu divadla. I přesto, že se provoz divadla stále zdražuje /nárůst cen energií, materiálových vstupů i služeb/, neinvestiční příspěvek má klesající tendenci, jak ukazuje následující tabulka. Na rok 2013 je schválený neinvestiční příspěvek pouze 21.970 tis. Kč.

III. 3. Vývoj neinvestičního příspěvku v letech 2009, 2010, 2011, 2012

Rok	Schválený rozpočet	Úprava	Upravený rozpočet
2009	22569	700	23069
2010	22369	1250	23619
2011	22759	2000	24759
2012	22304	1500	23804

III. 4. Rozložení nákladů na provoz divadla

Divadlo pod Palmovkou má v užívání rozsáhlou budovu, která se skládá z čtyřpatrové provozní budovy, ve které se nachází v přízemí pokladna a divadelní kavárna, v prvním a druhém patře jsou herecké ubytovny a byty letitých nájemníků, ve třetím patře administrativní centrum divadla a v posledním poschodí malá scéna (lze využít i jako zkušebnu), která je v současné době v pronájmu.

Na tuto budovu navazuje divadelní sál s foyerem, hledištěm a jevištěm divadla. K divadelnímu sálu přiléhá dvoupatrová provozní budova, kde se nachází zázemí nutné k provozování představení (maskérna, rekvizitárna, garderoba, inspicie, herecká místnost a šatny herců). Celá budova je podsklepena a ve sklepech je umístěna kotelna, vzduchotechnika a sklady. Dále užíváme malou budovu v ulici Na Hrázi, kde je vrátnice, dílna a jedna kancelář. Provoz tohoto obrovského areálu je mimořádně náročný, stále ještě se potýkáme s následky povodně v roce 2012 (vlhké sklepy, vzlínání vody do zdí apod.). Budova, která byla postavena na začátku století, spotřebuje každoročně nemalou částku na údržbu a provoz. Výše těchto nákladů je ovlivněna různými havarijními stavy, poruchami a potřebou oprav aktuálně vzniklých problémů. Tyto náklady, týkající se provozu budovy, nejdou prakticky ovlivnit a kopírují nárůst cen energií, vodného a stočného i materiálu a stavebních prací.

Neinvestiční příspěvek nám již několik let pokrývá pouze osobní náklady (náklady na mzdy a odvody zaměstnanců, náklady na hostující umělce a na odvod do FKSP). To znamená, že všechny ostatní náklady divadla je třeba pokrýt z vlastních tržeb divadla. Z toho vyplývá, že divadlo je absolutně závislé na výši vlastních tržeb a že toto je pro provoz divadla klíčové. Z tržeb divadla je nutno pokrýt náklady na výše popsaný provoz a údržbu budov, náklady na výrobu nových inscenací, autorské honoráře, náklady na služby, propagaci a PR. Tento stav financí výrazně ovlivňuje například počet vyrobených inscenací. Jako repertoárové divadlo bychom potřebovali vyrobit 4-5 inscenací ročně, ve skutečnosti divadlo bylo schopno profinancovat pouze 3 inscenace v kalendářním roce v posledních 4 letech. Výdaje, které se dají omezit, jsou především propagace a inzerce, což má za následek menší povědomí potenciálních diváků o činnosti divadla.

III. 5. Vývoj návštěvnosti a tržebnosti Divadla pod Palmovkou letech 2007 – 2012

Rok	Návštěvnost	Tržebnost
2007	83,76	74,89
2008	80,97	76,03
2009	85,05	72,88
2010	91,99	80,89
2011	97,2	77,27
2012	98,2	79

Také tyto ukazatele dokazují, že je nastoupená cesta Divadla pod Palmovkou správná a že musíme pracovat na vylepšení nastaveného systému a na hledání nových cest, jak zaujmout diváka, aniž by při tom utrpěla umělecká úroveň divadla.

V dalších odstavcích se pokusím objasnit základní principy současného chodu divadla a podmínky, které divadlo musí respektovat při plánování provozu a ve svém dramaturgickém a uměleckém směřování. Za další úspěch považuji relativně vysokou soběstačnost divadla, která od roku 2008 překračuje 30% a v roce 2012 činila 33%.

III. 6. Příjmy z vlastní činnosti

Strukturu tržeb Divadla pod Palmovkou lze procentně rozdělit takto:

75% vstupné na vlastní scéně

22% zájezdy

1,5% prodej programů

0,5% prodej přístavků

1% ostatní příjmy

Struktura tržeb	2011	2012
Vstupné na vlastní scéně	7506	8823
Tržba ze zájezdů	2990	2565
Tržba za přístavky	94	73
Tržba za programy	238	201
Poplatky faktury	10	6
Služby spojené s představením	41	2
Úroky a ostatní tržby	302	63
Pojistná plnění	186	0
Čelkem	11367	11733

Z této tabulky je zřejmé, že velký podíl na tržbách Divadla pod Palmovkou jsou tržby ze vstupného na vlastní scéně a tržby ze zájezdů.

Zájezdová činnost je velmi důležitým zdrojem příjmů divadla a má pro hospodaření divadla i další přínosy. Ve dnech, kdy se koná zájezd, lze divadelní sál pronajmout, případně můžeme hrát ve stejný den i na vlastní scéně. Zájezdy mají v Divadle pod Palmovkou dlouhou tradici a v mimopražských divadlech je o naší produkci velký zájem.

Dalším významným příjmem, který je skryt v položce tržeb na vlastní scéně, je tržba ze zadaných představení pro firmy. Tato forma prodeje vstupenek nám pomáhá k udržení vysoké návštěvnosti i tržebnosti. Zadaná představení pro školy jsou pouze okrajovou aktivitou divadla, neboť při cenách vstupenky kolem 120,- Kč na dopolední či odpolední představení je pro nás nerentabilní. Tržba z těchto představení je jen o málo vyšší než náklady na jejich provoz.

Velmi důležitou oblastí je pro nás spolupráce s Klubem mladého diváka. Vstupenky pro klub prodáváme sice se slevou, ale v kombinaci s tím, že zbytek míst je prodáván běžnému divákovi za běžné ceny, je pro nás tato spolupráce výhodná.

Výše popsaným prioritám musíme přizpůsobovat i dramaturgický plán divadla, protože ne každý titul je vhodný pro tyto specifické skupiny diváků.

Dalším poměrně významným příjmem divadla je tržba, respektive zisk z doplňkové činnosti. Doplňková činnost v Divadle pod Palmovkou zahrnuje tržby z hostinské činnosti (divadelní kavárna a občerstvení ve foyeru divadla), pronájmy bytů, malé zkušebny a pronájem divadelního sálu. V roce 2012 přinesla zisk 268 tis. Kč.

III. 7. Nástin nového ekonomického řešení stávající finanční situace divadla

Hlavním problémem stávajícího chodu divadla jako divadla repertoárového je nedostatek financí na výrobu dostatečného počtu nových inscenací. Reprízovost inscenací v posledních letech značně poklesla, diváci si žádají nové premiéry a 3 nové inscenace v kalendářním roce tuto poptávku nepokryjí. Inscenace, které měly premiéru v letech 2002-2006 dosáhly průměrný počet repríz 58, zatímco hry s premiérou v rozmezí let 2007-2012 už pouhých 42 repríz.

Při zachování stávajícího systému financování, při klesající tendenci neinvestičního příspěvku a při respektování současného stavu zaměstnanců v pracovním poměru, nelze počet vyrobených inscenací zvyšovat. Náklady na provoz divadla již nejde ve většině položek snižovat při zachování současného provozu (počet odehraných představení, počet zájezdů a pronájmů). V následující tabulce schváleného rozpočtu na rok 2013 se náklady na výrobu inscenací skrývají v položce spotřebované nákupy (materiálové náklady) a osobní náklady (honoráře). V položce spotřebovaných nákupů je zahrnuta i spotřeba energií (cca 1500 tis. Kč) a provozní spotřební materiál (cca 350 tis. Kč). Z toho vyplývá, že na výrobu nových inscenací zbývá na materiálové náklady pouze 1.650 tis. Kč.

III. 8. Schválený rozpočet na rok 2013

Položka	Schválený rozpočet 2013 tis. Kč
TRŽBY celkem:	11834
z toho	
vstupné na vlastní scéně	8634
tržba ze zájezdů	2700
ostatní	500
NAKLADY celkem:	33804
z toho	
spotřebované nákupy	3500
služby	3756
osobní náklady	18499
ostatní náklady	51
odpisy	7998
Neinvestiční příspěvek	21970
Převod z IF do neinv příspěvku	5500

Pokud bychom chtěli vyrobit 5 inscenací v kalendářním roce, vidím možnost úspory finančních prostředků následovně:

Jelikož v oblasti administrativy (ekonomické oddělení), marketingu a PR i ostatních provozních funkcí je již počet pracovníků na nutném provozním minimu, snížení počtu zaměstnanců je reálné pouze v uměleckém souboru. V současné době tvoří umělecký soubor 16 herců v pracovním poměru. Při zeštíhlení stavu na 10 osob a jejich nahrazením hosty (honorář je stanoven sazbou za odehrané představení a neodvádí se zdravotní a sociální pojištění) bychom ušetřili zhruba 1.300 tis. Kč za rok. V příloze je schéma organizační struktury Divadla pod Palmovkou schválené na rok 2013.

Oproti této organizační struktuře nejsou k 1. 1. 2013 ve skutečnosti obsazeny následující pracovní pozice:

umělecký šéf – tuto funkci vykonává ředitel divadla

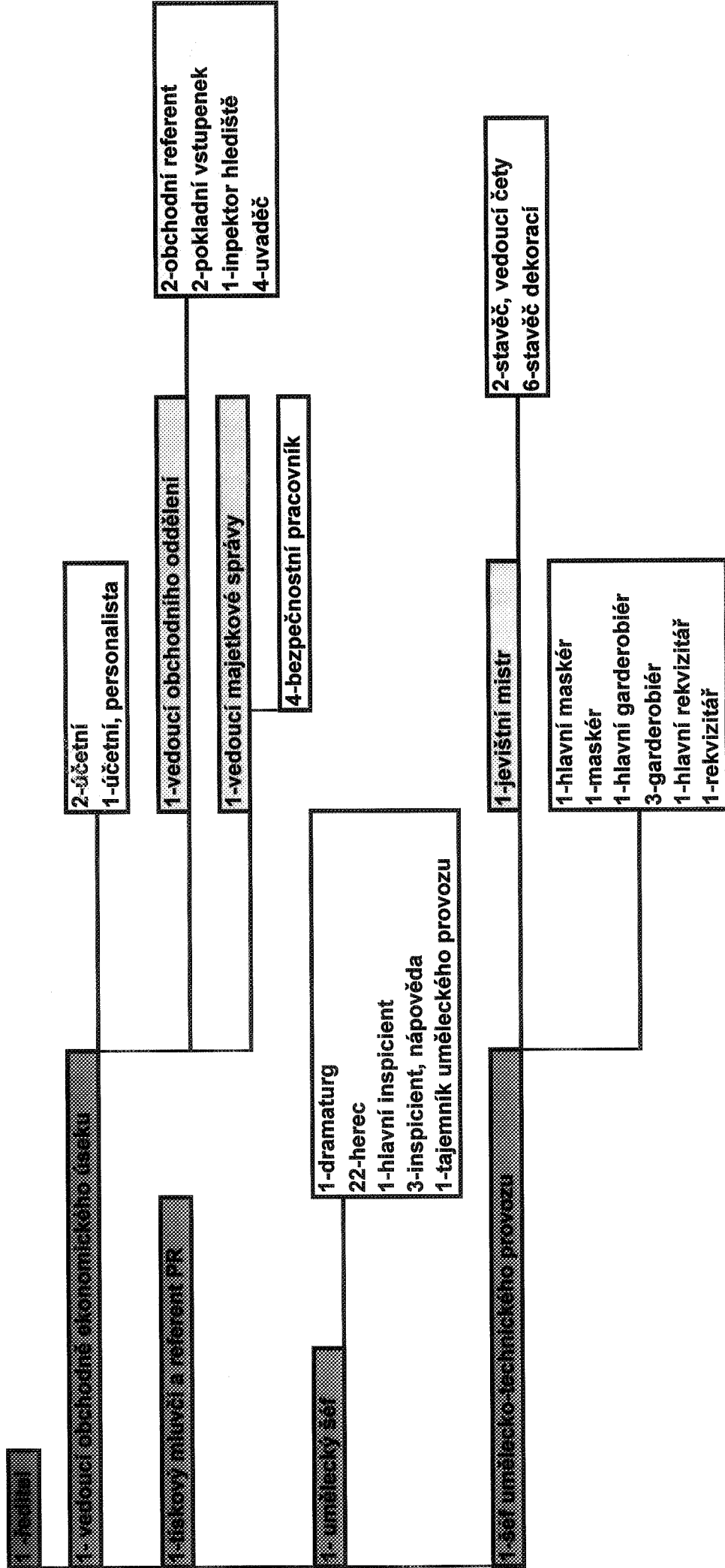
herec – jedná se o 6 neobsazených míst

šéf umělecko-technického provozu – vykonávají částečně vedoucí garderoby, maskérny , inspicie, rekvizitární a jevištní mistr

účetní – externí mzdová účetní

Organizační struktura Divadla pod Palmovkou na rok 2013

Celkový plánovaný počet zaměstnanců: 68

Šest neobsazených hereckých úvazků řešíme tím, že jsme uzavřeli s bývalými zaměstnanci umělecké smlouvy s exkluzivitou a předností pro Divadla pod Palmovkou.

III. 9. Zavedení striktních limitů na výrobu jednotlivých inscenací. Průměrné náklady na 1 inscenaci by byly stanoveny následovně:

honorář režie: *max. 120 tis. Kč*

honorář výtvarník kostýmů: *max. 40 tis. Kč*

honorář výtvarník dekorace: *max. 50 tis. Kč*

honorář hudební spolupráce: *max. 15 tis. Kč*

honorář pohybová spolupráce: *max. 15 tis. Kč*

náklady na výrobu: *500-700 tis. Kč*

Přizpůsobení uměleckého směřování divadla a dramaturgického plánu těmto nově vzniklým podmínkám pro financování a výrobu inscenací.

Pokud by se nám podařilo vyrobit 4-5 inscenací za kalendářní rok, mohl by se zvýšit jak počet odehraných představení na vlastní scéně tak i počet zájezdů. Tím by došlo i navýšení tržeb a tím i k celkovému zlepšení finanční situace divadla.

IV. Přípravované programové zacílení Divadla pod Palmovkou

IV. 1. Navázat na předešlou koncepční práci je téměř povinnost. Opak by byl stejně nerozumný a ostudný jako nevyužití všech zkušeností, znalostí i osobních odkazů z dlouhodobého vedení Divadla pod Palmovkou. Na druhé straně si uvědomuji, že jsem se dostal k samému vrcholu své osobní i profesní kariéry a že v případě prodloužení mé umělecké existence v novém Divadle pod Palmovkou bude toto období patrně mým posledním. Proto bych chtěl v tomto období v souladu se zadáním podmínek konkurzu, nikoliv zakonzervovat svou koncepci, ale otevřít ji všem uměleckým koncepcím, lépe řečeno, všem novým uměleckým týmům, které si zatím netroufají na řízení a sestavení vlastní umělecké koncepce divadelní instituce, a které jsou schopny na přechodnou dobu respektovat ideály divadla, na kterých jsem založil svou úspěšnou uměleckou a manažerskou koncepci, vycházející především z mého divadelního přesvědčení, z respektování specifika divadelního prostoru v Libni a divácké základny.

IV. 2. Divadlo není tvořeno jen uměleckou koncepcí, ale také citlivým rozbohem diváckého zázemí a ekonomickým uchopením umělecko-technického provozu a výroby nových inscenací. Soulad těchto tří sounáležitostí je prvním náznakem pochopení práce umělce v divadelní instituci jako takové. A také první vlašťovkou směřující k úspěchu. Divadlo pod Palmovkou je vzhledem k výkonům, které jako dobře fungující instituce v posledních letech podává, řazeno mezi nejlépe řízené instituce svého druhu v republice. A přesto patří mezi ta divadla, kterým se zoufale nedostává finančních prostředků na výrobu většího počtu inscenací. Z ekonomické rozvahy vyplývá, že pokud by se neměl měnit počet zaměstnanců nebo struktura jednotlivých pracovních pozic, bude výroba jednotlivých inscenací ještě více závislá na tržbách z představení na domácí scéně a ze zájezdů.

Téměř stoprocentní návštěvnost, vysoká tržebnost i velký počet zájezdů, však nemůže do budoucna zaručit dostatečný přísun financí. Divadlo pod Palmovkou totiž má, jak vyplývá z ekonomického rozboru, ze všech srovnatelných divadelních institucí nejmenší neinvestiční příspěvek. Stručně řečeno dostává neinvestiční příspěvek, jehož výše se rovná pouze nákladům na mzdy zaměstnanců, jejichž počet je vázán právě na tento příspěvek. Na vše ostatní si musí divadlo vydělat svou činností. To znamená, že z tržeb se hradí veškerá správa jeho budov, opravy, úklid, energie, veškeré služby spojené s provozem divadla. To jsou mandatorní výdaje, které se každoročně bohužel procentně navyšují. Stejně jako náklady na pořízení nových inscenací a jejich provozování. Bude-li tlak na spotřebu mandatorních výdajů ještě větší, pak to znamená méně finančních prostředků na nové inscenace.

To je ekonomická invalidita, která vznikla na začátku devadesátých let, kdy vedení magistrátu sice podpořilo pokračování repertoárové divadelní instituce v Libni, ale výrazně jí zkrátilo neinvestiční příspěvek. Tento příspěvek byl sice lety různě valorizován a upravován, ale již nikdy nedosáhl srovnatelné výše s ostatními institucemi. A nikdo neměl ani politickou ani odbornou vůli to změnit a nastavit pro divadla stejné podmínky.

IV. 3. Počet premiér a jejich financování, jsou přímo odvislé od toho, jak jsou předchozí inscenace navštěvovány a jakých se dosáhne v daném období tržeb. To tvoří děsivou libeňskou Skyllu a Charibdu, kdy každoročně za velmi zvláštního napětí, při kterém umělecké ambice tvůrců proplovají mezi „nenažraností“ mandatorních výdajů na jedné straně a diváckou ochotou naplnit pokladnu divadla na straně druhé. Mít stoprocentně vyprodáno tak není vlastně úspěch, ale nutnost holého přežití. Velká soběstačnost je sice ukázková, ale malý počet nových inscenací nevyhovuje umělecké dynamice omlazeného souboru, je v příkrém rozporu se snižováním reprízovosti jednotlivých titulů a neuspokojuje diváckou poptávku po nových titulech. Snížil se sice absolutní počet diváků, kteří jsou ještě ochotni přijít do divadla, ale nesnížil se počet těch, kteří chtějí přijít do divadla, a to opakovaně, hlavně na další nový titul. Važme si toho.

IV. 4. Zájezdová činnost strategickou součástí tržebnosti, zvýšené reprízovosti, ale i prezentace pražské kultury v regionech. Jeden z bývalých primátorů tuto činnost kritizoval s tím, že není potřeba vyvážet divadelní představení do regionů, které se žádným způsobem nepodílely na vzniku dovážené inscenace, ani se nepodílí na finanční dotaci provozu divadla. Opak je pravdou. Divadlo každoročně získává do svého rozpočtu díky zájezdové činnosti velmi strategickou částku. V novém Divadle pod Palmovkou bude zájezdová aktivita i nadále strategickou činností při získávání významné finanční položky do celkových tržeb divadla – a bude tvořit více než téměř jednu čtvrtinu z celkové části, a bude se významně podílet na zvyšování reprízovosti jednotlivých inscenací.

V podrobnějším rozboru zájezdové činnosti je potřeba vysvětlit, že za každé odehrané představení na zájezdu utrží Divadlo pod Palmovkou předem stanovený honorář, jehož nominální výše se blíží tržbě za odehrané představení na domácí scéně. Navíc tento honorář není zatížen náklady v podobě odvodu autorských honorářů, ani náklady na služby a energie, to vše hradí pořadatel zájezdového představení. Tím se stává čistý příjem ze zájezdového představení často vyšším než čistý příjem z představení hraném na domácí scéně.

Zájezdová činnost je takto významná i z hlediska ekonomicko-provozního zhodnocení inscenací. Pokud počet představení dané inscenace odehraných na zájezdech dosáhne 20 repríz, pak čistý příjem z těchto zájezdů se často rovná výši vynaložených nákladů k výrobě dané inscenace. To nejen vrátí investice vložené do výroby inscenace, ale i umožní vznik další inscenace v daném sledovaném období. Dalším smyslem zájezdů je také prodlužovaná životnost jednotlivých inscenací. Jednotlivé inscenace mají totiž během svého provozování rozdílné počty v reprízovosti. Souvisí to s žánrem a tématem hry, obsazením inscenace, ale i s její uměleckým nastudováním. Pokud se inscenace navíc dostane do plánu zájezdové činnosti, pak kromě ekonomického zhodnocení, je významným prvkem i zhodnocení umělecké. Herec si delší reprízovostí prodlužuje „život v roli“, což je velmi přínosné pro jeho umělecký růst, protože každou reprízou se koná satisfakce pro herce, který během nastudování vynaložil nemalé úsilí při studiu role. Dalším specifikem zájezdového představení je skutečnost, že se odehrává v jiném prostoru než na domácí scéně a nutí tak herce k větší koncentraci - zvyšuje jeho jevištní pozornost. V nemalé míře ho také konfrontuje, a to je specifikum největší, s úplně jiným publikem, než na jaké je zvyklý v Praze. Toto publikum vnímá představení v kontextu regionu, kde žije, a je vybaveno jinou životní i divadelní zkušeností, má často odlišné emoce a vidí inscenaci v jiném světle poznání. To je neodmyslitelná zpětná vazba představení na zájezdech, kdy se nejen zhodnocuje inscenace ekonomicky, ale má i faktické dopady na uměleckou práci herců, které mohou tyto nezprostředkovatelné zážitky uložit do své herecké paměti a využít je při produkci na domácí scéně.

IV. 5. Restrukturalizace souboru Divadla pod Palmovkou pomůže ekonomickému osvobození divadla, zkvalitní umělecký soubor a hlavně změní ve sledovaném období financování jednotlivých inscenací a vytvoří tak prostor pro další nové inscenace, které by nasýtily poptávku diváků i umělecké aktivity nastupující divadelní generace.

Je jisté, že neinvestiční příspěvek bude mít tendenci spíše stagnovat či dokonce klesat, a že se tak bude stupňovat tlak na zvyšování soběstačnosti jednotlivých divadelních institucí. V okamžiku, kdy tržebnost v těchto neklidných dobách bude přibližně stejná, neboť nyní je činnost divadla na hranici maxima možného, pak je nutné hledat nové zdroje ve vlastní struktuře divadelní instituce. Největší výdaje divadla jsou mzdové prostředky na zaměstnance.

V devadesátých letech proběhla v Divadle pod Palmovkou razantní restrukturalizace. Ta reagovala na drastické snížení neinvestičního příspěvku a snížila počet pracovníků divadla na téměř polovinu při zachování původních výkonů instituce. Tato restrukturalizace měla i své výhody. Pojmenovala totiž neužitečné funkce, a zrušila je, dále spojila odvážným způsobem některé náplně prací do kompetence jednoho pracovníka při zachování mzdových nákladů na jednu osobu, zlepšila důslednou optimalizací obsluhu jednotlivých představení a převedla některé činnosti do oblasti dodavatelské.

Součástí restrukturalizace bylo také zmenšení uměleckého souboru o jednu třetinu. To přineslo nové a leckdy velmi pozitivní impulzy z hlediska umělecké kvality, marketingu i organizace divadelního provozu: v průběhu devadesátých let totiž začaly inscenace Divadla pod Palmovkou obsazovat vedle členů hereckého souboru také hostujícími herci, kteří doplňovali buď herecké typy v souboru nezastoupené, nebo doplňovali potřebný počet herců v inscenaci - a nebo (a to nejčastěji) v hostujícím herci získalo Divadlo pod Palmovkou velmi zajímavé obsazení v inscenaci, která poté měla nejen umělecký, ale i komerční úspěch. Tímto postupem vznikaly mnohé slavné a profilové inscenace Divadla pod Palmovkou, kdy se vhodným mixem hostů a stálého souboru podařilo zachovat ansámblové pojetí inscenací, kdy všichni včetně hostů spojovali své úsilí ve společný umělecký výsledek. A tato praxe se neustále posiluje a je ústrojnou praxí nových inscenací dodnes.

IV. 6. Umělecká koncepce Divadla pod Palmovkou a nový dramaturgický plán jsou přirozenou sebereflexí současného uměleckého vedení na uplynulé období začínající v roce 2007. Z největší části totiž bylo toto období naplněné hledáním optimálního tvaru a budování umělecké i provozní základny pro další činnost divadla v podmínkách rychle se měnícího vkusu a zájmu diváků. To se podařilo a Divadlo pod Palmovkou se stalo opět vyhledávanou scénou a trhá návštěvnické rekordy, jako v jeho slavných dobách před ničivou povodní, ve druhé polovině devadesátých let. Divadlo se nyní nachází ve vynikající psychické i umělecké kondici. I díky tomu je právě v této době připraveno reagovat na nové požadavky ze strany zřizovatele i ze strany části odborné obce, aby v divadle dostala příležitost mladší generace. Možná právě teď je správný čas na částečnou proměnu struktury, která by v konečném slova smyslu umožnila ještě lepší fungování, zejména

ve zvýšení počtu premiér. Odpovídalo by to uměleckým touhám současného uměleckého souboru a korespondovalo by to i s návrhem pro vstup mladé generace do Divadla pod Palmovkou, jak zazněl ze strany zřizovatele. Je zde nutné připomenout, že již na podzim minulého roku proběhly rozsáhlé konkurzy do hereckého souboru, které měly prověřit potenciál herců oblastních divadel pro účinkování v našem divadle. Divadlo tak získalo dvě mladé herečky, které se bezprostředně poté zapojily do přípravy nových premiér.

Proto obsahem navrhované umělecké koncepce bude na jedné straně završení práce současného uměleckého vedení, započaté v období 2007, tj. rozvíjení divadelní instituce ve smyslu moderního repertoárového divadla, které nespočívá jen ve schématu střídání jednotlivých žánrů, ale především v jejich originálním ztvárnění a dokonalém provedení. Samozřejmě při zachování základních podmínek, pro které divadlo tvoříme a před jakého diváka s ním předstupujeme. Na straně druhé zároveň půjde o urychlenou přípravu podmínek pro vstup nové umělecké generace. V souvislosti s tím proběhne i další restrukturalizace souboru, kdy bude v průběhu let 2013 – 2015 soubor zmenšen do komorní podoby. V souboru zůstanou umělci schopní reagovat na bouřlivé umělecké změny: tedy umělci, kteří již dnes tvoří páteř všech inscenací, ti, kteří budou nastupující mladé generaci bližší i svým věkem či hereckým srdcem, umělci, kteří jsou schopní komunikovat s novými postupy v rámci moderního repertoárového divadla. Stávající umělecké vedení bude zajišťovat dramaturgicky a umělecky podobu dvou divadelních sezón, během kterých bude zejména vyhledávat talenty pro moderní repertoárové divadlo, a na základě zkušeností těchto dvou sezón vybere nového uměleckého šéfa, který by se svou uměleckou představou naplno vstoupil do sezóny 2015/2016 a doplnil zmenšený soubor podle svých představ. Vedení divadla bude také intenzivně připravovat transformaci Divadla pod Palmovkou na jinou právnickou osobu a na změnu způsobů jeho financování.

IV. 7. Inscenace Divadla pod Palmovkou budou uměleckou výzvou pro nastupující uměleckou generaci. Inscenace budou po dobu nejbližších dvou divadelních sezón (2013/2014 a 2014/2015) připravovány s výjimkou profilové inscenace výhradně na základě výběrových řízení na režiséry a případně celé inscenační týmy. Divadlo pod Palmovkou poskytne prostor těm umělcům, jejichž koncepce bude vyhovovat podmínkám výběrového řízení a kteří budou účinně spolupracovat na příští podobě Divadla pod Palmovkou. Součástí každého konkurzu bude definování uměleckého záměru mladými tvůrci, ale požadavek na přesně dodržení stanovených podmínek výroby jednotlivých inscenací, které zmiňuje ekonomická rozvaha. Projekty bude v rámci výběrových řízení posuzovat osmičlenná umělecká rada jmenovaná ředitelem Divadla pod Palmovkou složená z ředitele divadla, ekonomického ředitele divadla, dramaturga divadla, dvou členů hereckého souboru divadla a tří přizvaných nezávislých odborníků z řad kritické obce. Vedení Divadla pod Palmovkou bude v tomto období hrát roli jakéhosi uměleckého a provozního „supervizora“, vždy se snahou zajistit co nejlepší podmínky a tvůrčí svobodu. Po uplynutí dvou „překlenovacích“ sezón bude tento model zhodnocen a na

základě dosažených výsledků bude vybráno nové umělecké vedení. V divadelní sezóně 2015/2016 by měl Divadlo pod Palmovkou již po umělecké stránce řídit nový umělecký šéf s vlastní uměleckou koncepcí.

Z dramaturgického hlediska dojde od počátku sezóny 2013/2014 k navýšení počtu nových premiér. V každé sezóně bude během tohoto období uvedena jedna velká profilová inscenace režirovaná kmenovým režisérem divadla s předpokládaným obsazením mezi deseti a dvaceti herci. Tři další inscenace budou realizovány na základě výběrových řízení a jejich základním předpokladem je, že půjde o inscenace komorního typu. Zbývající pátá inscenace bude formálně a tematicky poněkud vybočující z běžné inscenační praxe repertoárového divadla – bude to inscenace „nepravidelného“ divadla, pohybující se na pomezí mezi divadelní a paradivadelní akcí a využívající i původně nedivadelní prostory. Bude také nabízena ve volné soutěži na samostatný projekt. (V nedávné minulosti bylo ve spolupráci s festivalem Devět bran připraveno úspěšné představení *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*, které bylo uváděno v rámci výjimečného projektu Vlák Lustig na čtrnácti krajských nádražích České republiky a na třech místech v Polsku. Ve volné návaznosti na tento projekt, který se dočkal zcela mimořádného diváckého ohlasu i zájmu odborníků z různých oblastí, bude Divadlo pod Palmovkou uvádět podobné projekty jako pevnou součástí dramaturgického plánu.)

V. Rozvržení dramaturgického plánu

V. 1. Profilová inscenace

Inscenace realizované s důrazem na rozměrnější a závažnější dramatické texty. K těmto inscenacím bude i nadále přístupováno v duchu repertoárového, chcete-li pravidelného interpretačního divadla. Cílem těchto inscenací bude zejména ověření těchto postupů a prozkoumání jejich životnosti i v rámci nového programového zacílení divadla: mělo by tedy jít o inscenace shrnující a představující v tom nejlepším slova smyslu výsledky a objevené postupy celé minulé dvacetileté éry, tedy o jakési „vlajkové lodi“ plující s cenným a v jistém smyslu reprezentativním nákladem směrem k budoucnosti. Režisérem těchto inscenací bude vždy kmenový režisér divadla.

V. 2. Profilová inscenace komorního typu

Inscenace komorního typu, která bude zejména příležitostí pro mladou nastupující generaci tvůrců. Inscenace budou vznikat na základě silných divadelních textů, které mohou spojit inscenační styl a postupy Divadla pod Palmovkou s postupy a stylem mladých tvůrců, kteří budou mít ambici Divadlo pod Palmovkou v budoucnu umělecky profilovat. Půjde tedy v jistém smyslu o inscenace rozkročené mezi původním Divadlem pod Palmovkou a mezi jeho novou podobou přinášející zajímavé herecké příležitosti. Režisér a inscenační tým bude osloven na základě výběrového řízení vypsání na konkrétní umělecký záměr divadla.

V. 3. Hudební divadlo

Komorní muzikály, hudební komedie, inscenace hudebního divadla. Tato linie bude mít za cíl co nejvíce rozšířit „prostor působnosti“ Divadla pod Palmovkou i do oblasti divadla hudebního, které k modernímu divadlu neodmyslitelně patří. Proto nebylo nikdy cílem ani ambicí uvádět výhradně muzikály nebo hudební komedie, ale hudební divadlo v nejširším slova smyslu. Také díky tomu se zejména v posledních letech důraz na hudební složku významným způsobem prosadil i v některých činoherních inscenacích Divadla pod Palmovkou. Linie hudebního divadla přinesla do Divadla pod Palmovkou výsostnou a neobyčejně náročnou oblast, která byla vnímána jako vazba k modernímu divadlu a divadelním postupům. Režisér bude osloven na základě výběrového řízení vypsaného na konkrétní umělecký záměr divadla.

V. 4. Komedie

Tato linie bude i nadále sledovat naplňování programové dřívější idey „neelitářského“, respektive „lidového“, divadla. Zvláštní důraz bude i nadále kladen na inscenování novějších divadelních her, přičemž bude brán zvláštní zřetel zejména na žánr moderní frašky a „klaunského“ divadla jakožto žánrů souvisejících s „nepravidelnou“ dramaturgií, která do konceptu repertoárového divadla přináší velmi zajímavé a cenné impulzy. Režisér bude osloven na základě výběrového řízení vypsaného na konkrétní umělecký záměr divadla.

V. 5. Divadelní a paradivadelní akce „nepravidelného“ divadla

Akce souvisejí s tzv. „nepravidelnou“ dramaturgií, tzn. zejména inscenace experimentální, plenérové, divadlo aktualit, scénická čtení, náznakové inscenace, setkání s diváky nad připravovanou inscenací, vzdělávací a kontaktní programy atd. Předpokladem této programové linie je i její mezinárodní rozměr – vybrané inscenace této linie budou na základě zkušeností z minulosti moci být realizovány i v zahraničí, ať již v rámci spolupráce s festivalem Devět bran nebo v rámci zahraničních projektů Divadla pod Palmovkou. Režisér bude osloven na základě výběrového řízení vypsaného na konkrétní umělecký záměr divadla.

VI. Hry připravované pro příští dvě divadelní sezóny

VI. 1. Divadelní sezóna 2013/2014

a) Arthur Miller: *Smrt obchodního cestujícího*

Jedno z nejslavnějších amerických dramát dvacátého století o světě peněz nutícím člověka pracovat až za hranici jeho možností. Člověk je v této hře „dobrovolně přinucen“ podávat pracovní výkony i za cenu obětování vlastní rodiny, snů a nakonec i života jako takového, aniž by za to získal něco skutečně podstatného. Štíravě ironický a přitom děsivý obraz naší současné reality se zde rozžívá na pozadí „dějin“ středostavovské rodiny stárnoucího obchodního cestujícího. Inscenace bude vycházet ze zvláštní formy divadelního textu pracujícího s několika vzájemně se prolínajícími časovými rovinami a z principů „epického“ divadla, tak, jak byly v minulosti v Divadle pod Palmovkou ověřeny. Režie: Petr Kracik.

b) Romain Rolland: *Hra o lásce a smrti*

Jedna z nejzajímavějších a dnes již klasických divadelních her souvisejících s tzv. lidovým divadlem – tedy divadlem určeným nejširšímu publiku bez ohledu na úroveň vzdělání, sociální postavení jednotlivců atd. Dramatický, strhující i napínavý příběh milostného trojúhelníku odehrávající se na pozadí Velké francouzské revoluce, ve kterém jde hlavním aktérům doslova o život a kde se obnažují nejrůznější lidské charaktery je dodnes přitažlivé. Boj stárnoucího muže o manželku zamilovanou do mladého vojáka revoluce je také bojem o lidské a morální principy a dokonce i o ideály revoluce. V této pozoruhodné hře se na pomyslném kolbišti střetávají chápavá velkorysost na jedné straně a zdravá mladická neomalenost i spalující láska, od které si člověk nemůže pomoci i kdyby chtěl na straně druhé. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

c) Joe DiPietro, Jimmy Roberts: *Miluji Tě, ale ...*

Netradičně pojatý komorní muzikál, ve kterém čtyři herci hrají všechny postavy - často značně překvapivého charakteru. Téma muzikálu je jednoduché i komplikované zároveň: je jím totiž sledování vývoje vztahů mezi mužem a ženou od prvních nesmělých pokusů přes nejrůznější manželské peripetie až do vysokého věku. Krátké a vtipné „epizody“ jsou plné situací, které zná každý divák ze svého vlastního života. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

d) Česká premiéra komedie

Uvedení komedie je v jednání s literární agenturou, která Divadlu pod Palmovkou v minulosti zprostředkovala hry *Rain Man*, *Sám na dva šéfy* a *Králova řeč*. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

e) Ivan Olbracht: *O smutných očích Hany Karadžičové*

Česká premiéra. Olbrachtova novela o židovské dívce Hanele Šafarové zasazená z podstatné části na Podkarpatskou Rus je jedním z nejlepších a nejznámějších příběhů české moderní literatury. Zachycuje velký ženský osud, je strhujícím vesnickým dramatem, překypuje láskou i nenávistí a má také rozměry politického divadla. Jeho ústředním a dnes neobyčejně aktuálním tématem je odvěký spor mezi tradicí a moderním pohledem na svět, který nemůže skončit jinak než katastrofou, ale také problematika menšin odlišujících se svým způsobem života od většiny. V neposlední řadě je Olbrachtova novela zvláštním a v mnohém až nemilosrdným pohledem na předmnichovské Československo... Inscenace bude připravena pro uvádění v divadelních i nedivadelních prostorech – přednostně v synagogách nebo v plenéru. Důležitou roli v něm bude hrát hudba. Jde o projekt s předpokládanou mezinárodní působností. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

VI. 2. Divadelní sezóna 2014/2015

a) Johann Wolfgang Goethe: *Urfaust*

Goethův *Faust* je bezpochyby jedním z největších, nejobsáhlejších a nejobtížnějších textů zamýšlených pro divadlo, jaké v evropské literatuře kdy vznikly. Sám Goethe jej ostatně nedlouho po dokončení nazval „nesouměřitelným dílem“. Fascinující a neobyčejně komplikovaná dvoudílná dramatická báseň o Faustovi a jeho svůdci Mefistofelovi však má svého pro divadelní jeviště vhodnějšího předchůdce – dramatickou báseň zvanou *Urfaust*, která pozdějšímu dvoudílnému epochálnímu dílu předcházela. Velký a pro současnou kulturu již archetypální příběh o věčném hledání, svádění, nenávisti, lásce a nikdy neutuchajícím souboji dobra se zlem probíhajícím v každém člověku je v *Urfaustovi* předložen jako velká romantická báseň o člověku čelícím nástrahám moderního světa. Inscenace bude pracovat také s formou loutkového divadla a svébytnou hudebností: německá romantická báseň se tak prolne s českou loutkářskou tradicí a lidovými verzemi *Fausta* (včetně té Matěje Kopeckého). Režie: Petr Kracik.

b) Émile Zola: *Nana*

Česká premiéra nové divadelní adaptace. Zolův ve své době skandální román vypráví o dívce, která sice nebyla zvláště talentovaná, inteligentní ani okouzující a přesto dokázala svou krásou, láskou k erotice, neurvalou lačností a podivuhodným ženským primitivismem prorazit jako herečka v divadle a následně pobláznit stovky mužů. Z původně bezvýznamné prostitutky se řízením osudu (a díky náhodě) stane žena-vamp vysávající muže. Přestože Nana není prakticky ničím výjimečná, její neomalenost ji vynese do čela pařížské společnosti. Z nevýznamné nicky se tak stala celebrita, které leží mužská Paříž doslova u nohou. Symbol bezcharakterního a cynického zla v krásném ženském těle. Jak naloží prostitutka Nana se svou neobyčejnou mocí nad muži? Inscenace bude uvedena v nové divadelní adaptaci, ve které bude akcentován satirický a společensko-kritický rozměr Zolova románu i jeho symbolické rozměry. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

c) Alexandr Mitta, Julij Duskij, Valerij Frid: *Svíť, sviť, má hvězdo*

Divadelní adaptace jednoho z nejpozoruhodnějších filmů sovětské kinematografie konce šedesátých let. Hlavní postava, herec Iskremas (jeho jméno je složené z ruských slov označujících umění lidovým masám) zasvětila svůj život politickému divadlu revoluce. Očekávané změny poměrů k lepšímu, ve které Iskremas doufá, se však nedostavují, ať vládnou rudí, bílí - a nebo třeba zelení. Výsledkem neustálých pokusů o zlepšení poměrů a stále dalších a dalších revolucí a protirevolucí je nakonec rezignace, cynismus a okoralá otupělost hraničící bezmála se šílenstvím. V takovém prostředí se daří všemu nepřírozenému a vykojejenému a každý se snaží pro sebe urvat co nejvíc - umění ovšem nezajímá vůbec nikoho ... Silné politické podobenství plné symboliky, které může být vnímáno jako zpráva i o současném dění v naší společnosti. Důležitou roli bude v inscenaci hrát hudba. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

d) Joseph Kesselring: *Arsenik a staré krajky*

Komedii s detektivní zápletkou *Arsenik a staré krajky*, jinak u nás též známou pod názvem *Jezinky a bezinky*, přivezl svého času do naší země Jan Werich. Děj této americké hry napsané v roce 1939 je zasazen do příjemného viktoriánského domu, kterému vládnou dvě staré tety s podivným koníčkem – zbavují staré osamělé muže jejich smutných životů pomocí otráveného bezinkového vína. Staré a všeobecně vážené tetičky proslulé pohostinností a prací v charitativních organizacích by z toho, že mají na svědomí množství vražd jistě nikdo nepodezřívá. Pravda však začne vycházet najevo, když se do příběhu vloží jejich synovec Mortimer a jeho bratr se zločineckými sklony Jonathan s věčně opilý Dr. Einsteinem. Bláznivý

příběh plný ztřeštěných situací i okouzlujícího humoru však nepostrádá i vážnější přesahy – také proto byl před nedávnem s úspěchem znovu uveden na několika zahraničních scénách. Režisér bude vybrán na základě výběrového řízení.

e) Projekt Hus

Rozsáhlý projekt naplánovaný k výročí upálení Jana Husa, na kterém se budou podílet inscenátoři vzeší z výběrových řízení na předcházející inscenace. Projekt bude sledovat historické události z různých úhlů pohledu tak, aby hlavními aktéry jednotlivých „epizod“ Husova příběhu byly pokaždé jiné historicky podložené postavy a teprve v závěru se Husův příběh spojil do jednoho celku. Projekt bude realizován nejen na jevišti Divadla pod Palmovkou, ale i v jiných prostorách divadla a mimo něj.

VII. Neditadelní aktivity úzce provázané s hlavní divadelní činností

V nejtěsnějším spojení s divadelními inscenacemi *Rain Man* a *August August, august* vznikly v Divadle pod Palmovkou dva vzdělávací projekty určené středoškolským studentům. Inspirací pro ně byly obdobně koncipované vzdělávací projekty londýnského Národního divadla. Jednalo se o materiály podrobně zpracovávající téma vážící se ke konkrétní připravované inscenaci: mj. tyto materiály obsahovaly množství nejrozličnějších materiálů k tématu, inscenaci i textu a metodické pokyny pro pedagogy (včetně návrhů na tematicky zaměřené hry i diskuze atp.). Součástí těchto vzdělávacích projektů byly také komentované diskuze probíhající po zhlédnutí představení a diskuze s inscenátory, herci atd. Oba projekty se setkaly s velkým zájmem ze strany středoškolských studentů i pedagogů. V rámci inscenace *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* byl ve spolupráci s Festivalem Devět bran doprovodný vzdělávací program rozšířen i o mezinárodní rozměr. V těchto projektech bude pokračováno i nadále.

Divadlo pod Palmovkou dává k dispozici prostory Malé scény, které jsou na běžném provozu Divadla pod Palmovkou stavebně a provozně zcela nezávislé. Prostory Malé scény jsou od roku 2007 poskytovány formou dlouhodobého pronájmu samostatným divadelním souborům. Byla zvolena koncepce „trvalého pronájmu“, který umožňuje souborům vnímat Malou scénu jako své stálé působiště bez toho, aby se museli o hrací nebo zkoušecí časy dělit s jiným subjektem. Malá scéna byla nejprve pronajata Divadlu Letí a po jeho odchodu do Švandova divadla byla pronajata Komorní činohře (tato spolupráce trvá doposud). Přestože na činnost Malé scény nemá Divadlo pod Palmovkou žádný přímý vliv, je trvalé hostování jiného souboru pod „jednou střechou“ pro oba subjekty nesporně inspirativní a podnětné. Divákovi pak toto volné spojení přináší zejména možnost širší a tedy pestřejší volby na jednom místě. Proto bude tato forma spolupráce „dvou divadel pod jednou střechou“ pokračovat i nadále.

VIII. Herecké studio

Součástí nové umělecké koncepce Divadla pod Palmovkou je také zřízení a provoz Hereckého studia, které by mělo v Divadle pod Palmovkou zahájit činnost od počátku divadelní sezony 2015/2016. V základní variantě by mělo toto studio fungovat především jako „líheň“ nových herců připravovaných v rámci projektů náznakových inscenací, scénických čtení či drobnějších divadelních tvarů vedených členy Divadla pod Palmovkou a dalšími osobnostmi, které budou s Divadlem pod Palmovkou spolupracovat. Nepůjde tedy o běžné školicí zařízení, ale spíše o otevřenou hereckou dílnu, ve které budou mít zájemci z řad studentů a absolventů hereckých škol i nejšířší veřejnosti možnost „dotknout“ se živého repertoárového divadla na základě drobnějších divadelních projektů a hereckých cvičení předváděných veřejnosti. Nejúspěšnější návštěvníci Hereckého studia dostanou příležitost podílet se na činnosti Divadla pod Palmovkou jako jeho členové. V pozdější rozšířené variantě je předpokládáno, že se Herecké studio bude blížit k hereckým školám zřizovaným při renomovaných divadelních domech známých např. z ruského divadla a z divadla anglo-amerického. Cílem a smyslem takto koncipovaného Hereckého studia je příprava a prověřování nových adeptů herectví a také „trénink“ a ověřování hereckých postupů a metod zaměřených zejména k členům souboru, dramaturgii, scénografii, hudební spolupráci a režii.

IX. Divadlo jako komunitní centrum

/Dopis O. Černému, který nebyl nikdy odeslán/

Milý Ondřeji,

ještě jednou děkuji za včerejší večerní setkání. Asi má smysl se setkávat a nejen tehdy, když jsou věci divadla tak vyhrocené.

A teď k Vašemu mailu, ve kterém mi posíláte článek, ve kterém divadelní kritička J.S. popisuje, že není třeba se bát slova komunitní. Nemohu si pomoci, ale opět mne to hodně nadzvihlo, že bych něco i sprostého vykřikl, ale nechci být po ránu tak peprný.

J. S. nás vlastně osočuje, že věci chápeme hystericky, že zužujeme pojem slova komunitní a že divadelní svět je už někde jinde a my, kteří divadlo denně tvoříme, jsme na hony vzdáleni jeho realitě. Už jen konstatování faktu, že nic nevíme, jak se to v britském divadle dělá, nás opět staví na africký libeňský kontinent, ve kterém je třeba rozjet misijní činnost.

J. S. doporučuje Divadlu pod Palmovkou, jak být komunitní scénou, dává příklady, promiňte, mi tu drzost, z divadel v Čechách, která sice onen komunitní systém bohatě rozvíjejí, ale v hlavní činnosti – tedy v návštěvnosti jim to mnoho nepomáhá. Nebo ještě lépe, řečeno slovníkem minulého režimu, hesla nástěnky mají vtipná, scházejí se dokonce i se svými diváky nebo spíše přáteli, vytvářejí uzavřenou komunitu, dopisují si s přáteli ze zahraničí...ale divadlo je opět poloprázdné.

Samozřejmě, že také zužuji, ale J.S. si mohla dát tu práci, aby zjistila fakt, že Divadlo pod Palmovkou je v tomto ohledu výraznou komunitní scénou! A nepodsouvat mu, že je vlastně sto let za opicemi. V tomto ohledu jsem Vám dal zpětně za pravdu a plácl se dodatečně přes pusy, že jsem na Vás tak vyjel!

Jednoduché příklady:

Projekt inscenace Rain Man...diváci byli v rámci projektu vtaženi do přípravy inscenace, cíl byl jasný, mít možnost být u zrodu inscenace a mít širší představu o problému autismu – viz následné diskuse po představeních s herci i rodiči takto postižených dětí měly ohromující závěr pro diskutující i pro herce. Projekt Vlak Lustig – Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou – komunikuje v netradičních, vlastně autentických prostorech o problému holocaustu... putuje po vlastech českých jako za časů Tyla a ohromuje svou uměleckou autentičností a vyvolává neformální setkání s diváky po představení. Představení vlastně pokračuje dál.

Velmi mne překvapilo, že J.S. tuto věc nezmínila, že o ní neví...A tak uvádí scény, které sice podobnou aktivitou také hýří, ale bohužel jim to návštěvnost nezvyšuje...nebo uvádí scény, které jsou výlučně právě touto aktivitou, ale nemají o provozu divadla a jeho ekonomice žádnou představu...a proto taky neuspěly ve výběrovém řízení na divadlo Komédie.

A teď hlavní argumentace. Polemika vznikla na základě Vašeho podkladu pro výběrové řízení na ředitele Divadla pod Palmovkou, kde se, možná mimovolně, dostalo do popředí právě komunitní centrum, a libovolná umělecká koncepce. Zcela se pomínulo, jako by to bylo jedno, že Divadlo pod Palmovkou je svébytnou uměleckou institucí, které se říká repertoárové divadlo. Ve svém programu na rozdíl od divokých koncepcí uspělo a prokázalo, že tento útvar není mrtvým. Ano, protestoval jsem a budu protestovat proti umělým komunitním zařízením, které za TOUTO KOMUNITNÍ AKTIVITOU, ve které oblažují hlavně přátele a kamarády, schovávají bezradnost uměleckého programu, který neumí přilákat dostatečný počet diváků. V polemice J. S. jasně dominuje neznalost tvoření hlavní činnosti divadla a vlastně podpora TOMUTO zúženému pojetí. Váš Petr Kracik

Tak. Je dobře, že mne tak naštvála. Přihlašuji se tímto do konkurzu na ředitele Divadla pod Palmovkou, abych zabránil tomu nejhoršímu.

Zdraví Petr Kracik

X. Závěrem

Dokončit tento poměrně velmi rozsáhlý umělecký úkol, který spočívá nejen v pokračování tradičního klasického repertoárové divadla, ale především v otevření tohoto prostoru nastupující generaci ve velmi krátké době, nebude lehké. Bude vyžadovat obrovskou dávku tolerance i umělecké odvahy na straně stávajících tvůrců, stejně tak empatii, respekt i uměleckou spoluzodpovědnost na straně nové divadelní generace. Repertoárové divadlo je divadlo specifického druhu, které v sobě zadržuje mnoho konzervativních i pozitivních hodnot, které je třeba znovu prostudovat a zvážit. Jednou z těchto nedílných hodnot je divák, kterého mladí umělci v zápalu rozvoje svých uměleckých osobností příliš nerespektují a dostávají se s ním tak do zbytečného střetu. Divák není nepřítel, je to velmi milý člověk, který touží zhlédnout představení a je ochoten investovat své skromné finanční prostředky na zakoupení vstupenky, a tím podpořit činnost divadla a vznik nových inscenací. Je to však i náročný pozorovatel, který chce porozumět dění na jevišti, chce se konfrontovat s jevištními postavami, chce být povzbuzován emocemi a novým poznáním. Je šťasten, že divadlo nezobrazuje svět jen ve své ošklivosti, ale nalézá naději, že při všem tom běsnění světa stojí za to žít a snít. Málodko z diváků touží spolu s A. Artaudem zrušit pravidelný divadelní text jako „bordel pro labužníky“, málodko z diváků chce zažívat pekelné chvíle v jevišti, kdy všemi dostupnými prostředky je znejistěna jeho veškerá holá existence. Proto divák vítá na jevišti živoucí bytosti, které se neredukovaly jen v postavy

plné zvráceném sexu či jiných deviací a potemnělých myslí, kdy autorova předloha je brána jen jako záminka pro vznik nesrozumitelných významů a samoučelných konstrukcí inscenačních koncepcí. Ano, obsah i podoba repertoárového divadla by se měly stát důstojnou alternativou kritikou tolik protežovaného postmodernismu a vracet své tvůrce ke kořenům divadla. Řádné interpretace textu a výklad tématu hry se musí stát prázákadem inscenace. To však vyžaduje svébytnou a důkladnou přípravu, která je mnohdy právě pro svou náročnost obcházena jevištními efekty a šokujícími interpretacemi. Možná je repertoárové divadlo střídmejší ve svém inscenačním efektu - na rozdíl od zběsilé divadelnosti, ale zato důsledné ve vnitřním naplnění a poslání. „Já nosím v nitru svém své elegance květ.“

Petr Kracik
V Praze dne 13. února 2013

PŘÍLOHY

- Divadelní projekt pro střední školy k inscenaci *Rain Man*
- Materiály k projektu *Vlak Lustig* a inscenaci *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*

RAIN MAN
Divadelní projekt pro střední školy
„inspirujme se divadlem“

Divadlo pod Palmovkou
ve spolupráci s organizací **Apla o. s., Asociací pomáhající lidem s autismem**

KONTAKTY:

Divadlo pod Palmovkou
Zenklova 34, 180 00 Praha 8 – Libeň

Kontaktní osoby:

Barbara Tůmová (oddělení PR a komunikace) barbara.tumova@divadlopodpalmovkou.cz;

GSM: 604 202 206 nebo GSM: 604 560 434

Apla o. s., Asociace pomáhající lidem s autismem
V Holešovičkách 1A, 182 00 Praha 8

Kontaktní osoby:

Ing. Magdalena Čáslavská (ředitelka Apla o. s.)

caslavska@apla.cz; GSM: 605 246 139 nebo 775 946 370

Úvodní slovo pro pedagogy

Vážení a milí přátelé,

v době příprav inscenace RAIN MAN jsme se rozhodli, že k představení připravíme speciální projekt pro studenty středních škol. Jsme přesvědčeni, že hra řeší závažné téma, které se týká nejen jednoho příběhu dvou bratrů, ale i (nebo možná ZEJMÉNA) našeho vztahu k lidem, kteří se chovají jinak, než jsme zvyklí...

Projektu se v roce 2010 zúčastnilo 5 pražských škol (5 tříd), jejichž studenti před představením absolvovali seminář o autismu (vedla jej ing. Magdalena Čáslavská, ředitelka organizace APLA). Poté shlédli představení, setkali se s herci a položili jim různé otázky – jak na téma hry, tak i k jejich tvůrčí práci. Program jsme navíc obohatili o prohlídku zákulisí divadla. Bohužel není v našich technických a finančních možnostech tento projekt v takovém rozsahu každoročně opakovat.

Nicméně se domníváme, že náš materiál k inscenaci by pro Vás mohl být zajímavou inspirací, jak pracovat s divadelním textem i divadelním zážitkem. Pokud budete mít zájem nabídnout svým studentům toto představení, a poté i setkání s herci, prosíme Vás, abyste se studenty prošli jednotlivé body projektu. Domníváme se, že tato příprava, umožní studentům lépe pochopit příběh, a může je i inspirovat k dalším otázkám pro tvůrce inscenace.

Všechny uvedené aktivity jsou pouze návrhy, které si jistě budete sami modifikovat – ať už podle nálady a atmosféry ve skupině studentů, nebo na základě probíraného učiva. Naší představou bylo, že náměty lze využít např. v hodinách psychologie či občanské nauky nebo při práci v divadelním kroužku/ uměleckém semináři apod.

V případě Vašeho zájmu rádi zodpovíme Vaše otázky a můžeme Vám též zprostředkovat setkání s paní ing. Magdalenou Čáslavskou, ředitelkou Asociace pomáhající lidem s autismem.

A ještě nám dovolte poznámku na konec – o správnosti našeho projektu nás přesvědčila i to, že na základě semináře a shlédnutého představení si na jedné škole uvědomili, že ona „*těžko zvladatelná, problematická, ale i nadaná studentka*“, může trpět Aspergerovým syndromem. Diagnóza se nakonec potvrdila a následná péče odborníků i učitelů pomáhá studentce i jejímu okolí lépe zvládat problémy spojené s touto nemocí.

Za celý tvůrčí tým se těšíme na setkání s Vámi i studenty v hledišti Divadla pod Palmovkou.

Barbara Tůmová, autorka projektu RAIN MAN
Divadlo pod Palmovkou

OBSAH

Následující materiál je určen pro pedagogy a případně i pro další zájemce o projekt, který je inspirován divadelní adaptací slavného oscarového filmu RAIN MAN.

1. Základní informace o projektu
2. Časový harmonogram jednotlivých aktivit, soupis zúčastněných škol v roce 2010
3. Co je to autismus?
4. O inscenaci (inscenační tým, osoby a obsazení, synopse)
5. Náměty na činnost se studenty před návštěvou představení
6. Setkání s tvůrci v Divadle pod Palmovkou
7. Náměty na činnost se studenty po návštěvě představení
8. Odborná literatura, beletrie a filmy k danému tématu

2. ČASOVÝ HARMONOGRAM PROJEKTU, SOUPIS ZÚČASTNĚNÝCH ŠKOL

2. 1. Fáze projektu:

I. fáze Před návštěvou představení

Diskuze se studenty o tématech, které zpracovává hra RAIN MAN – viz další materiály.

V případě zájmu je možné sjednat pro danou školu seminář / dílnu pod vedením ing. Magdaleny Čáslavské, ředitelky APLA . Nutná domluva v dostatečném časovém předstihu. Kontaktní osoba- Barbara Tůmová.

II. fáze Návštěva představení Rain Man v Divadle pod Palmovkou.

Setkání s herci po skončení představení. Možnost domluvit prohlídku zákulisí divadla před představení – max. počet osob 30.

III. fáze Její průběh je na samotné škole a pedagogích. Náš materiál poskytuje inspiraci k různým diskuzím, či krátkým improvizacím v hodinách např. psychologie, občanské výchovy, českého jazyka, či divadelního semináře apod.

2. 2. Školy , které se zúčastnily v roce 2010

Gymnázium U Libeňského zámečku 1, Praha 8 - Libeň

Gymnázium Jaroslava Seiferta, Vysočanské náměstí, Praha 9 - Vysočany

Gymnázium Jana Nerudy, Hellichova ul., Praha1

Domov mládeže, Dittrichova ulice, Praha

Gymnázium Omská, Praha 10

3. CO JE TO AUTISMUS

Autismus je vrozená vývojová porucha sociálního a emočního vývoje a komunikace, která ovlivňuje mnohé oblasti života a navenek se projevuje nestandardním chováním. Autismus jako jedna z diagnostických kategorií spadá pod zastřešující termín poruchy autistického spektra. Mezi poruchy autistického spektra spadá kromě dětského autismu i tzv. Aspergerův syndrom, Rettův syndrom, atypický autismus, dezintegrační porucha aj. Tyto typy poruch mají mnoho společného, ale zároveň i odlišného. Pro všechny platí, že vývoj dítěte je narušen zejména v oblasti slovní a mimoslovní komunikace, vztahů s lidmi, vnímání a představitosti. Nicméně manifestace projevů i v rámci jedné diagnostické kategorie může být velmi různorodá. Modelový příklad člověka s diagnózou poruchy autistického spektra neexistuje. Stejnou diagnózu sdílí lidé nadprůměrně inteligentní i s poruchami učení (*dříve užívaný termín mentální retardace*), spontánně navazující kontakt i uzavření, klidní i aktivní s poruchami chování. Někteří lidé s touto diagnózou vyžadují speciální vzdělávání a neustálý dohled, jiní žijí samostatně, jsou úspěšní v zaměstnání a vedou spokojený rodinný život.

Nicméně u všech lidí s touto diagnózou je vývoj v konkrétních oblastech narušen do té míry, že lze dopad poruchy na člověka a na jeho rodinu považovat za závažný a handicapující.

Přesnou příčinu vzniku poruchy autistického spektra se prozatím nepodařilo odhalit. Jedná se o poruchu, při jejímž vzniku významnou roli hrají genetické faktory. Výzkum zaměřený na odhalení příčin autismu pokračuje intenzivně dál. Vzhledem k různorodosti syndromu se většina odborníků domnívá, že jedná o kombinaci více faktorů, které jsou odpovědné za vznik PAS.

Procento výskytu poruch autistického spektra v populaci bylo vypočteno na 0,9%. To znamená, že téměř 1 dítě ze 100 se narodí s poruchou autistického spektra. Toto vysoké číslo jasně ukazuje na potřebu uznání autismu jako velmi naléhavého zdravotního problému vyžadujícího řešení.

3. 1. Jaká je budoucnost lidí s autismem? Existuje účinná pomoc?

Přestože jádrové obtíže lidí s PAS nezmizí nikdy, projevy a chování se s postupujícím věkem mění. Mnozí lidé s autismem se rozvíjí tak, že jejich odlišné chování či obtíže jsou mnohem méně nápadné. V prognóze velmi záleží na typu poruchy autistického spektra, výši intelektu, přístupu ke vzdělání a odborné pomoci a přístupu rodičů. S dítětem, u kterého byla diagnostikována porucha autistického spektra, se dá cíleně pracovat. Speciální přístup snižuje výskyt problematického chování, zajišťuje efektivitu vzdělávacího procesu, dítě se zlepšuje v samostatnosti, učí se pracovnímu chování, spolupráci a novým dovednostem. Mnohým dětem s autismem umožní funkční komunikaci. Také přesný vývoj poruchy se nedá přesně předpovědět. Nejsme schopni s jistotou určit, zda se u člověka objeví řeč, zda dítě, které má těžkou formu autismu, se nedovyvine do formy lehké a naopak. Lidé s poruchami učení (tzv. mentální retardací, což je trvalé snížení rozumových schopností) vždy budou potřebovat určitou míru asistence. Lidé s intelektem v pásmu normy a dobrými komunikačními schopnostmi si mohou najít samostatnou práci, založit rodinu, mít děti. Každopádně přítomnost PAS je výrazným handicapem do života a vyhlídky na běžné fungování v životě jsou výrazně omezené. Což ovšem neznamená, že je jejich budoucnost černá. Mnozí lidé s autismem žijí velmi šťastný a spokojený život. Důležité je, aby dostali možnost plně využít svůj potenciál.

3. 2. Kde hledat podporu?

V Praze funguje poradenské středisko APLA Praha s celorepublikovou působností. APLA Praha poskytuje nejkomplexnější služby pro lidi s PAS v České republice. V oblasti diagnostiky zde pracuje psychiatr a psycholog. O rodiny s předškolními dětmi se stará tým pracovníků rané péče. Speciální pedagogové sestavují pro děti, žáky a studenty individuální vzdělávací programy, spolupodílí se poradensky na zařazování dětí do předškolních a školních zařízení, poskytují školám a školkám odborné poradenství. Vyškolení terapeuti vedou individuální i skupinové nácviky sociálních dovedností nebo analyzují a řeší problémové chování. Někteří pracovníci poskytují odborné poradenství pobytovým zařízením sociální péče, které mají v péči klienty s PAS. APLA Praha je současně registrovaným poskytovatelem terénních a pobytových sociálních služeb a realizuje programy podporovaného zaměstnávání.

Existuje ale i řada dalších pracovišť, která se věnují péči o děti s PAS. V rámci projektu MŠMT byl stanoven v každém kraji jeden pracovník speciálně pedagogického centra nebo pedagogicko psychologické poradny, který má v náplni práce koordinaci služeb a péči o lidi s autismem. Diagnostický program mají některé neurologické a psychiatrické kliniky. Řada ambulantně pracujících psychiatrů, psychologů a logopedů má již o poruchách autistického spektra velmi dobré odborné znalosti.

4. O INSCENACI (INSCENAČNÍ TÝM, OSOBY A OBSAZENÍ, SYNOPSE)

RAIN MAN

hra Dana Gordon

Podle filmu společnosti MGM, námět Barry Morrow, scénář Ronald Bass a Barry Morrow, uváděno po dohodě se společností MGM ON STAGE zastoupenou Darcie Denkert a Deanem Stolberem

4. 1. Inscenační tým:

Režie:	Petr Kracik
Překlad:	Jiří Josek
Dramaturgie:	Ladislav Stýblo
Scéna:	Petr Kastner
Kostýmy:	Zita Miklošová
Asistentka výtvarnice kostýmů:	Štěpánka Čechová
Pohybová spolupráce:	Jana Hanušová

4. 2. Osoby a obsazení:

CHARLIE	Jan Konečný
RAYMOND BABBITT.....	Radek Valenta
SUSAN.....	Alena Bazalová nebo Anna Schmidtmajerová j.h.
DR. BRUENER.....	Miloš Kopečný
LUCY / SERVÍRKA / IRIS.....	Hana Seidlová
PAN MOONEY / POLICAJT / DR. MARSTON.....	Ivo Kubečka

4. 3. Synopse:

Šestnáctiletý Charlie Babbit si bez dovolení půjčil tatínkovo auto, otec na něj zavolá policii. Charlie chce dokázat, že je schopen žít vlastní život, opustí domov a postaví se na vlastní nohy. S otcem se nestýká.

Když jeho otec zemře, odkáže v poslední vůli Charliemu auto a několik růžových keřů - ale ne peníze, na které Charlie spoléhal, protože se jeho obchody ocitly v krizi. Charlie chce za každou cenu zjistit, kde jsou peníze a komu je otec odkázal. Dozvídá se, že má bratra Raymonda, který je postižený autismem. Setkávají se a Charlie postupně zjišťuje kdo je jeho bratr, uvědomuje si jeho výjimečnosti jeho neobvyklé nadání (má obrovský talent pro čísla).

Charlie se vydává s Raymondem cestu plnou zákrut, která vede přes Las Vegas, hazardní sázky, i přes „výuku“ tance a líbání. Hra Rain Man zkoumá různé podoby lásky, porozumění a mezilidských vztahů.

5. NÁMĚTY NA ČINNOST SE STUDENTY PŘED NÁVŠTĚVOU PŘEDSTAVENÍ

Zde jsou témata, která jsou ve hře zpracována a je možné je se studenty probrat a prodiskutovat.

- *Žárlivost*
- *Láska*
- *Nenávist*
- *Strach*
- *Pýcha / chvástavost*

Náměty na diskuzi, hraní rolí v rámci společné dílny ...

5. 1. Právo prvorozeného (skupinové diskuse)

Charlieho podnikání se ocitlo ve finančních potížích. Charlie zjistí, že jeho otec odkázal všechny své peníze neznámému příjemci, a to ho velmi rozhněvá, protože se domnívá, že na otcovy peníze má právo vzhledem ke svému postavení prvorozeného syna.

Se studenty je možno diskutovat různé otázky kolem termínu dědického práva. Otázky mohou zahrnovat:

- *Jaké je jejich chápání pojmu "právo prvorozeného"*
- *Mohou jmenovat různé příklady tohoto „práva“ z historie nebo literatury. Jaké byly důsledky?*
- *Mají studenti nějaké svoje příklady uplatňování „nároku“ v rámci postavení prvorozeného dítěte?*
- *Má Charlie právo se zlobit, že nezdědil peníze?*

5. 2. Rodinné tajemství

Prostřednictvím hraní – improvizace - zkoumejte, jak byste se cítili, kdybyste zjistili, že máte staršího bratra nebo sestru. Prozkoumejte různé možnosti, jak byste mohli tuto informaci získat. Ve hře se Charlie dozví o svém starším sourozenci, když Raymond pozná buick, který Charlie zdědí po jejich zemřelém otci. Studenti mohou zvolit prostředí a osoby a vytvořit situaci, v níž se o svém sourozenci dozvědí.

5. 3. Cvičení o tom, jak vnímáme a chápeme rysy autismu

Po přečtení statě "Co je autismus?" Na straně 5. bude skupina studentů rozdělena do tří skupin, a každá si zvolí svůj **prostor pro práci**. Jedna skupina zapisuje všechno, co ve zvoleném prostoru vidí, druhá skupina zapíše vše, co slyší a poslední skupina zapisuje všechno, co cítí. Poté si skupiny porovnají a prodiskutují své poznatky. Další náměty na rozhovory - co je všednost, rutina atd.

Prostorový vetřelec - „Prožitková cvičení“ s cílem zkoumat a uvědomit si osobní prostor. Požádáme studenty, aby popsali všechny momenty, kdy byl cestou do školy jejich osobní prostor atakován.

- *v metru / tramvaji byli v blízkosti jiných spolucestujících*

- *kontakt s někým na ulici*

Po ukončení této části mohou studenti diskutovat, jaký měli pocit při takovém zásahu do jejich soukromí či vlastního prostoru.

5. 4. Když jsem se přestal vzteky ovládat, tak jsem

Toto cvičení může začít jako diskusí o tom, co lidé dělají, když jimi cloumá vztek. Například:

- *vzteklý teenager mlátí do zdi a ničí věci kolem sebe*

- *řidič vztekle troubí, opře se o klakson*

- *úředník skřípá zuby*

Diskuze se studenty – jak oni reagují v těchto vypjatých situacích, zažili na sobě záchvat vzteku? Jak se chovali? Jak reagovalo okolí? Jak oni reagují na vzteklé lidi? Jaké jsou nejlepší možnosti vzteklého člověka uklidnit?

5. 5. Jednotvárnosti, rutiny a rituály (vývoj příběhu)

Přemýšlejte o svých vlastních rituálech a zvyklostech, jak snídáte atd. Pak zkoumejte situaci, co nastane, když vás někdo z vašeho rituálu vytrhne a naruší váš prostor. Příklad ze hry - Charlie vstoupí do Raymondova pokoje a začne se dotýkat jeho věcí a listuje jeho knihami.

Příklad ze života - ráno v určitou dobu vstáváte, snídáte a pak jde do koupelny, ale máte hosty, kteří jdou do koupelny před vámi a tím naruší vaše ranní zvyklosti – uvažujte o tom, jaké to bude mít následky. Např. Musíte jít do školy neumytí Jaká bude vaše nálada?

5. 6. Vítězná chvíle prozření!, upomenutí se (citová paměť)

Charlie si najednou uvědomí, že Raymond je onen „Pan Déšť“, jeho imaginární přítel, který ho choval a zpíval mu. Mají studento nějakou píseň nebo skladbu, k níž mají určité citové pouto a připomíná jim něco z jejich minulosti?

Zkuste najít někoho jiného, kde má stejné vzpomínky, nebo ho při jisté muzice napadají stejné vzpomínky. Diskutujte o těchto „vzpomínkových“ spojení se spolužáky.

5. 7. Hazardní hra, riskantní sázka – diskuze

Po objevení Raymondovy fenomenální paměti ho Charlie vezme do Las Vegas, aby jeho schopností využil v hazardní hře. Raymond nezná cenu peněz a nic mu tento pojem neříká. Je možno prodiskutovat se studenty výhody i velké nebezpečí hazardních her.

Dodatečné cvičení – ať studenti zahrají situaci, kdy někoho přesvědčují k hazardní hře, aby jim pomohl vyhrát tím, že bude společně s nimi smluveně podvádět.

5. 8. Sůl nad zlato

Toto cvičení se zaměřuje na rodinné hodnoty, kdo koho miluje více. Studenti si mohou vytvořit, jakýsi scénář rodinné diskuze, v níž se bude mluvit o tom, kdo koho miluje více a proč (pohádka Sůl nad zlato). Dávejte příklady. Druhá skupina studentů bude tvořit obecenstvo, které bude situaci sledovat a poté ji bude komentovat.

6. SETKÁNÍ S TVŮRCI PŘEDSTAVENÍ

Náměty otázek k diskuzi při setkání s tvůrci v Divadle pod Palmovkou.

6. 1. Scénografie (umělecká práce)

Zamyslete se nad scénografickým řešením hry. Co Vám vyhovovalo, co ne? Představovali byste si něco jinak? Jak scénografie přispívá k rozvoji hry, k motivaci postav a jejich jednání? Ruší váš dojem nebo jej naopak doplňuje a umocňuje

- Zamyslete se nad tím, jak byste navrhli vy sami scénu pro tuto hru – je možné vybrat pouze jednu scénu / situaci a tu probrat. Jaké jsou rekvizity, jaké je jejich používání ve hře, jaké je jejich vztah k ději?

- Podívejte se, jak byste se začlenit použití zvuku a hudby. A jaké to bylo v inscenaci, kterou jste viděli?

6.2. Herecká práce

Jak byly pro vás herecké výkony přesvědčivé?

Co bylo nejobtížnější? Kde jste brali vzory pro své postavy....

- Další otázky necháváme samozřejmě na samotných divácích. Diskuze je částečně moderovaná, ale předpokládáme otevřenost studentů....

7. PO NÁVŠTĚVĚ PŘEDSTAVENÍ – NÁMĚTY K PRÁCI SE STUDENTY

Náměty pro interaktivní dílnu jsou řazeny, tak jak se témata objevují ve hře, ale toto pořadí samozřejmě není nutno dodržet. Je na jednotlivých pedagozích, jak a kdy zařadí / či využijí / motivy z představení ve výuce.

7. 1. Svět Charlieho

- *Kancelář*

- *Lži*

- *Vydělávání peněz*

Hra se otevírá ve světě Charlieho. Zkuste si „zahrát“ na Charlieho svět, jehož hlavní motivací je maximalizovat zisk. Studenti mohou představovat osoby na druhé straně telefonní linky, mohou hrát partnery telefonického rozhovoru. Atmosféra kanceláře je bláznivá, vzrušující a hektická.

ÚKOL 1:

Improvizace pro 3 osoby založená na úvodní scéně, která se odehrává v Charlieho kanceláři. Zařízením je stůl a židle na jedné straně místnosti a další židle na opačném konci. Charlie sedí na stole; sekretářka na židli u stolu a klient je na druhé straně kanceláře. Charlie dluží klientovi peníze, klient s ním chce mluvit, ale Charlie se s ním nemíní setkat a své pokyny udílí přes sekretářku.

ÚKOL 2 :

Pro zlepšení a zdůraznění improvizace, rozvíjejte stejnou situaci se dvěma sekretářkami, jako dvě samostatné Charlieho konverzace.

Poznámka: klientovým cílem je zjistit, kde jsou peníze a kdy dostane zaplacen. Cílem sekretářek je poskytnout Charliemu co nejvíce možných informací, bez toho, aby se zjistilo, že Charlie je v místnosti. Charlieho cílem je pozdržet klienta a získat čas.

7. 2. Smrt otce (telefonická zpráva)

Pohled na témata pýcha, závist a zlost - odhalení citového vývoje, kterým prochází Charlie, když obdrží zprávu o otcově smrti.

ÚKOL 1:

Pedagog počítá od 1 až 10, zatímco student improvizuje Charlieho citový proces /vývoj.

1 - Charlie zvedá telefon

2, 3, 4 Charlie dostává oznámení o otcově smrti

5, 6, 7 Pomalá ztráta rovnováhy, naštvání

8 - zavěsí telefon

9, 10 – Ukázka furianství, chvástání – hra pro ostatní lidi v místnosti.

ÚKOL 2:

Studenti mohou přijít s vlastními příklady různého emocionálního vývoje. Cílem je inspirovat je k vymýšlení dalších možnosti pro fyzickou činnost, která je spojena s emocionální změnou. Diskuze v malých skupinkách, jak taková situace probíhá, jak graduje

7. 3. Citové vzpomínky

Charlie si připomíná maminku přes vzpomínku na její vůni. Otázky pro studenty na objekty, které mohou vyvolat takové vzpomínky - fotografie a / nebo další památky atd.

Práce ve skupinách, kdy studenti najdou tyto objekty a pak si je jednotlivé skupiny sdělují, a představují si je, hovoří o nich. Úkol pro studenty - zda mohou jmenovat nějaký předmět, který vyvolává jejich vzpomínky.

7. 4. Závěť/poslední vůle: dárky, které bychom někomu odkázali

Ve hře Charlieho otec odkáže synovi auto, protože to bylo něco, co Charlie v mládí moc chtěl a vzal si ho bez dovolení otce. Byl zatčen poté, co jeho otec ohlásil krádež.

Požádejte studenty, aby přemýšleli o něčem, co již vlastní, a nechte je rozhodnout, komu by to odkázali a proč.

7. 5. Skupinová diskuze

- *Pokud byste dostali 140 000 000 Kč za to, že opustíte rodinu, udělali byste to? Zeptejte se studentů, proč si Charlie nevezl peníze a neodešel?*
- *Kdy jste řekli opravdu celou pravdu? Charlie říká pravdu o požáru, který byl jedním z důvodů, proč přišel o Raymonda. Připouští, že mohl lhát, ale něco uvnitř mu to neumožňuje. To, že řekl pravdu mu však nakonec spíše uškodilo. Podívejte se studenty na tuto situaci a čerpejte argumenty, jak ze hry, tak z jejich vlastního života a zkušenosti.*
- *Kde bude pro Raymonda lepší život, s Charliem nebo ve Walbrookku, v nemocničním penzionu? Porovnávejte možnosti, plusy i mínusy života v rodině nebo v instituci? Položte si na otázky, které prostředí je pro Raymonda lepší?*
- *Jaký je význam růžového keře?*

Toto jsou témata diskusní skupiny, kde studenti mohou přemýšlet o tom, proč Charlie má zdědit růžový keř, a jaký to má význam?

8. ODBORNÁ LITERATURA K TÉMATU

Základní přehled literatury k tématu. Více informací je možné najít na <http://www.praha.apla.cz/literatura/index.php>

8. 1. Odborná literatura

Attwood, T. Aspergerův syndrom. Praha: Portál, 2005.

Aspergerův syndrom patří do skupiny poruch autistického spektra. V České republice vychází kniha Tonnyho Attwooda jako první monografie o Aspergerově syndromu.

BEYER, J.; GAMMELTOFT, L. Autismus a hra, Portál, 2006.

Autoři nabízejí popis a vysvětlení od teoretických základů po praktické vzdělávací intervence. Kniha poskytne rodičům i odborníkům návody, jak naplánovat a připravit herní aktivity.

Clercq Hilde de: Mami, je to člověk nebo zvíře? , Portál 2007

Pro rodiče i odborníky je často obtížné porozumět myšlení dětí s autismem. Hilde De Clercq, jejíž syn Thomas má autismus, nabízí velmi autentický a zároveň srozumitelný pohled na dětský autismus.

Čadilová, Žampachová: Strukturované učení, Portál 2009

Kniha shrnuje dosavadní zkušenosti s metodikou strukturovaného učení v Česku.

Dubin, N.: Šikana dětí s poruchami autistického spektra, Praha, Portál 2009

Děti s poruchou autistického spektra mívají potíže s porozuměním; nechápou význam, který se skrývá „za slovem“, nerozumějí slovním hříčkám, téměř vše chápou doslovně. Proto se často stávají obětí nejrůznějších vtipálků a nezřídka i násilníků. Autor vysvětluje, proč se děti s poruchou autistického spektra stávají obětí šikany a nabízí různé strategie, jak jim pomoci čelit násilnému chování. Radí učitelům a vychovatelům, jak tyto lidi co nejvíce podpořit, a zabývá se i osobností útočnicka a svědků. Knihu uvítají speciální pedagogové, školní i poradenští psychologové, vychovatelé i učitelé, kteří mají v péči dítě s poruchou autistického spektra, rodiče a zájemci o problematiku. N. Dubin vystudoval speciální pedagogiku, psychologii a komunikaci. Před čtyřmi lety mu byl diagnostikován Aspergerův syndrom. Přednáší a snaží se aktivně pomáhat lidem s touto poruchou.

HOWLIN, P. Autismus u dospívajících a dospělých, Praha: Portál, 2005.

Kniha se zaměřuje na problémy, s nimiž se lidé s autismem setkávají v dospělosti. Týkají se například komunikačních obtíží, rituálů a obsedantního chování, vzdělávání, pracovního uplatnění, sexuálních vztahů a psychiatrických komplikací. V každé kapitole jsou kazuistiky, které ukazují možné těžkosti a způsoby, jak je lze řešit.

HRDLIČKA, M.; KOMÁREK, V. Dětský autismus. Praha: Portál, 2004.

Publikace shrnuje nové zahraniční i domácí poznatky o dětském autismu a spektru příbuzných poruch s důrazem na výzkumné a klinické zkušenosti autorů, kteří se problematikou zabývají.

RICHMAN, S. Výchova dětí s autismem. Praha: Portál, 2006.

Autorka srozumitelně vysvětluje, jak lze metodu aplikované behaviorální analýzy využít ke zlepšení sebeobslužných dovedností dětí s autismem jako je jídlo, hygienické návyky nebo oblékání.

SACKS, O. Antropoložka na Marsu. Praha, Dybbuk, 2008

SCHOPLER, E. Příběhy dětí s autismem. Praha: Portál, 1999,

Thorová, K. Poruchy autistického spektra. Praha, Portál, 2006.

Publikace zkušené psycholožky přináší komplexní pohled na jedno z nejtěžších dětských vývojových onemocnění – poruchy autistického spektra, mezi něž patří především dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom a deziintegrační porucha.

Thorová K., Poruchy autistického spektra - včasná diagnóza brána k účinné pomoci, APLA 2006

Thorová K., Školní pas pro děti s PAS, APLA 2007

Thorová K., Výjimečné děti, APLA 2007

8. 2. Beletrie

WILLIAMS, D. Nikdo nikde, Svoboda, 1995.

Nevšední životopis dívky s autismem.

Ambjørnsen, Ingvar: Elling - Pokrevní bratři /Brødre i blodet/, Doplněk, 2007

Nadprůměrně inteligentní, sečtělý, literárně nadaný Elling a mentálně jednodušší, nemluvný a přímočarý Kjell Bjarne, dva téměř čtyřicetiletí přátelé, z nichž jeden má autismus a druhý sociální fobii, se znají z psychiatrické kliniky. Po propuštění dostávají od magistrátu města Oslo byt a s ním šanci opustit vlastní uzavřený svět a začlenit se do „normálního“ života. K věcem kolem sebe mají specifický vztah, a tak i přes pomoc sociálního pracovníka je jejich střetávání s každodenní realitou komplikované; běžné záležitosti jako zvednout telefon, vyjít na ulici, nakoupit, sednout si do restaurace či oslovit neznámou ženu jim činí značné potíže - že dochází k řadě komických situací je nasnadě. Na účet hrdinů se však nesmějeme, naopak velmi dobře rozumíme jejich strachu z lidí, osamocení i touze po lásce a přátelství. Všudypřítomný jemný humor a lidskost jsou největšími devizami příběhu.

Gottlieb, Daniel: Dopisy Samovi, nakl. Pavel Dobrovský - BETA, 2008

„Milý Same, můj život se změnil v okamžiku, kdy ses narodil.“ Takto začíná pozoruhodná kolekce čtyřiceti důvěrných a citem nabitých dopisů, které Dan Gottlieb napsal svému vnukovi Samovi. Upřímně a otevřeně probírají stejné problémy, jimž – každý svým způsobem – čelíme všichni. Jejich čtení inspiruje a dojíká zároveň. Ačkoliv jsou témata dopisů univerzální, dopisy čerpají z velice osobního zdroje zkušeností. Dan Gottlieb je od autonehody, která ho před pětadvaceti lety málem stála život, ochrnutý od krku dolů. Jeho vnukovi Samovi byla ve věku čtrnácti měsíců diagnostikována pervazivní vývojová porucha, tj. závažná forma autismu. Dan tyto dopisy psal v naději, že si je Sam jednoho dne dokáže přečíst a jejich prostřednictvím tak svého dědečka pozná. Přesto však v dopisech nenajdete

stopu po sebelítosti nebo bolestíinství. Tryská z nich čistá prarodičovská láska, pochopení, zájem a moudrost. Jsou lekce pro život. Pojednávají o vycházení s rodiči, o škole, o zamilovanosti, o zklamání, radosti i dosažení osobního úspěchu. Dopisy prozrazují pronikavou inteligenci a tvrdě zaslouženou schopnost vcítit se. Osvětlují okamžiky, jež jsou společným bohatstvím muže a chlapce. Danův konejšivý hlas tolerance, naděje a zkušeností inspiruje a obdivuhodně připomíná, že bez ohledu na své schopnosti i svá omezení se na vytváření našeho lidského světa spolupodílíme všichni.

Haddon, M.: Podivný případ se psem (The Curious Incident of the Dog in the Night-time), Argo, 2004.

Román Podivný případ se psem z roku 2003, který byl zvolen knihou roku v rámci prestižní Whitbreadovy ceny, přinesl svému autorovi Marku Haddonovi největší kritický i čtenářský úspěch. Hlavním hrdinou je chapec Christopher, který má Aspergerův syndrom. Po vzoru Sherlocka Holmese se rozhodne vypátrat vraha sousedčina pudla. Pátrání, které Christophera přinutí opustit známý svět a zavede ho až do Londýna, nabízí čtenáři fascinující, zábavný i dojemný náhled do světa lidí s poruchou autistického spektra.

Lawson, Wendy: Život za sklem, Portál 2009

Osobní výpověď ženy a Aspergerovým syndromem. Svět člověka s poruchou autistického spektra je plný zmatku a nepochopení toho, co se kolem něj děje. Wendy Lawson nabízí pohled na život s Aspergerovým syndromem. Představuje běžné životní situace a vysvětluje, jak je vnímá a jak na ně reaguje. Kniha ukazuje, jak se dá předejít problémovým situacím v soužití s člověkem, který má Aspergerův syndrom. Kniha je určena speciálním pedagogům, psychologům, rodičům a přátelům lidí s Aspergerovým syndromem i s dalšími poruchami autistického spektra.

8. 3. Filmy

Sněhový dort (Snow Cake), Velká Británie / Kanada, 2006, 112 min

Zamilování blázní (Mozart and the Whale), USA, 2005, 90 min

Rain Man (Rain Man), USA, 1988, 133 min

Adam (Adam), USA, 2009, 99 min

Malaton (Marathon), Jižní Korea, 2005, 117 min

Bílá vrána (Black Baloon), Austrálie / Velká Británie, 2008, 97 min

©Divadlo pod Palmovkou
2011

VLAK LUSTIG - LUSTIG TRAIN

ANEB VLAK DO NENÁVRATNA

**Společný projekt festivalu Devět bran a Divadla pod Palmovkou
v partnerské spolupráci s ČD, ČD Cargo a SŽDC**

Festival česko-německo-židovské kultury Devět bran je již třináct let významnou kulturní událostí, která seznamuje českou společnost se světovou židovskou kulturou. Festival je, co do rozsahu a koncepce, ojedinělou aktivitou na území bývalého Československa a jeho význam již dnes přesahuje hranice českého státu. Základní myšlenka festivalu je třináct let neměnná - prezentovat české společnosti židovskou kulturu jako kulturu stále živoucí a inspirující.

Nejvýraznější novinkou v programu 13. ročníku mezinárodního festivalu Devět bran v roce 2012 je projekt **VLAK LUSTIG - LUSTIG TRAIN ANEB VLAK DO NENÁVRATNA**, který vzniká ve spolupráci s Divadlem pod Palmovkou v Praze, s ČD, ČD CARGO a SŽDC. V rámci tohoto projektu bude 13. a 14. června 2012 v Divadle pod Palmovkou uvedena také světová premiéra divadelní adaptace novely Arnošta Lustiga „Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou“. Tato inscenace bude v červenci 2012 uvedena také na 14 krajských nádražích v ČR – a poté i v Německu a Polsku.

Výjimečnost projektu „Vlak Lustig – Lustig Train“ spočívá v tom, že bude probíhat ve speciálně upraveném vlaku, který bude částečně adaptován na netradiční divadelní jeviště, výstavní prostor i kinosál. Vlak v době od 13. do 26. července 2012 zastaví na čtrnácti krajských nádražích České republiky, kde se odehrají představení hry „Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou“ a kde bude návštěvníkům nabídnut i zajímavý doprovodný program (výstava, projekce filmů s tematikou holokaustu aj.). V době od 20. do 26. srpna 2012 bude projekt realizován na symbolické trase Wannsee u Berlína - Praha - Krakov - Osvětim.

TVŮRČÍ TÝM: režie: Petr Kracik, inscenační úprava: Petr Kracik a Ladislav Stýblo, hudba: Menorah, scéna a kostýmy: Milan David, asistentka výpravy: Jana Hauskrechtová, dramaturgie: Ladislav Stýblo, produkce: Pavel Chalupa

HRAJÍ: Radek Zima (BEDŘICH BRENSKE), Dušan Sitek (HERMAN COHEN, obchodník ze San Franciska), Anna Stropnická nebo Denisa Pfauserová (KATEŘINA HOROVITZOVÁ), Radek Valenta / Petr Prokeš (RABÍN DAJEM Z LODŽE, pán v sušárně vlasů), René Přibíl (RAPPAPORT-LIEBEN, obchodník s dýmami), Rudolf Jelínek / Václav Vostarek (OSKAR LÖWENSTEIN, právník a exekutor), Ivan Jiřík (JOSEF VARECKÝ, exportér), Jiří Bábek (FREDDY KLARFELD, herec), Ivo Kubečka (HORST SCHILLINGER, poručík), Ondřej Kavan (SEPP HOYER, mladý poddůstojník) a další.

Mezinárodní festival česko, německo, židovské kultury Devět bran
Mgr. Pavel Chalupa, UM.AG. MONTE CHRISTO
Produkce: Šmilovského 3, 120 00 Praha 2
Tel.: + 420 602 449 506, e-mail: pchalupa@post.cz, www.9bran.cz

ARNOŠT LUSTIG - "MODLITBA PRO KATEŘINU HOROVITZOVOU"

Díky spolupráci Divadla pod Palmovkou a festivalu židovské kultury Devět bran se inscenace objeví v pravidelném i nepravidelném divadelním prostoru: bude uvedena ve světové premiéře na jevišti Divadla pod Palmovkou (13. a 14. června od 19 hod.) a 13. července 2012 od 21 hod. i na jevišti vzniklém ve speciálně upraveném vagónu přistaveném spolu se speciálním vlakem na nádraží Praha – Bubny, odkud během tzv. Protektorátu Čechy a Morava vyrážely transporty Židů do Terezína.

Vlak budou tvořit autentické historické vozy, které byly kdysi skutečně používány pro transporty do koncentračních táborů. 14. července 2012 vyrazí vlak na cestu po České republice (ve vybraných úsecích bude tažen historickou parní lokomotivou). Vlak se speciálně upraveným „divadelním vagónem“ se zastaví ve všech krajích na vybraných vlakových nádražích. Představení budou začínat vždy od 21:00.

Koncem srpna „divadelní vlak“ vyrazí také do zahraničí – a sice do Wannsee u Berlína, kde byla před sedmdesáti lety (20. 1. 1942) podepsána dohoda o tzv. konečném řešení židovské otázky. Poté bude vlak pokračovat přes Prahu do Krakova a nakonec i Osvětimi – tedy do místa, do kterého je z velké části zasazen příběh Kateřiny Horovitzové a které je bolestně spojené s životními osudy Arnošta Lustiga i minulostí našeho státu a národů, které jej obývají. Důležitou součástí inscenace, která bude vycházet z koncepce Lustigovy baladické novely, bude také živá hudba. Příprava tohoto netradičního a náročného projektu bude průběžně natáčena Českou televizí a získaný materiál bude použit pro televizní dokument.

USPOŘÁDÁNÍ VLAKU A SCÉNOGRAFICKÉ ŘEŠENÍ PROSTORU INSCENACE

„Vlak Lustig“ bude sestaven z pěti vagónů a lokomotivy (pokud to bude technicky možné, bude se jednat o parní lokomotivy). Vagóny budou speciálně upraveny pro potřeby představení. Dva vagóny budou nákladní a uzavřené, tzv. dobytčáky. V těchto dvou vagónech budou převáženy dekorace, technika, hlediště a zároveň budou využity jako galerijní prostor pro instalaci expozice tématicky zaměřené na období holokaustu. Nejdůležitějším článkem vlaku bude divadelní vůz, speciálně upravený jako jeviště pro divadelní inscenování tragického příběhu Kateřiny Horovitzové. Dalšími vagóny budou tzv. Rybáky, ve kterých bude cestovat divadelní tým včetně herců, techniky a produkce.

SYMBOLIKA VLAKU – NACISTICKÉ TRANSPORTY

Projekt „Vlak Lustig – Lustig Train“ je symbolickou připomínkou nacistických transportů křižujících větší část Evropy během druhé světové války a převážejících mj. miliony Židů v rámci tzv. „konečného řešení židovské otázky“ přijatého 20. ledna 1942 na konferenci ve Wannsee (70. výročí) na návrh

nacistického pohlavára a kata českého národa, zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Deportacemi byl pověřen Adolf Eichmann, který první pokusy uskutečnil již v říjnu roku 1939. Deportace židovského obyvatelstva byly systematicky zavedeny v nacistickém Německu v roce 1941 pod cynickým označením „Evakuace“ a pokračovaly až do roku 1944. Transporty směřovaly do všech vyhlazovacích táborů - Osvětim, Treblinka, Sobibor, Chelmno, Majdanek, Belzec ad. ve kterých zemřelo strašlivou a nepředstavitelnou smrtí na 6 miliónů Židů (ale nejen jich).

V současném světě se objevila nová nebezpečná forma antisemitismu - popírání holokaustu. Arnošt Lustig považoval popírání holokaustu za odporné zvěrstvo, neboť oběti nacistického masového vyvraždování zabíjí podruhé.

„Vlak Lustig“ se stává v našem pojetí, tedy prostřednictvím divadelního představení „Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou“, živoucím připomenutím této tragédie, která nesmí být nikdy zapomenuta.

LITERÁRNÍ PŘEDLOHA

„To, co se děje kolem není omluva, pánové. Nemohu se tvářit, že nevím co dělám a co si myslím - i když je kolem tma. I tma má své stíny a světlejší místa.“
/ Arnošt Lustig: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

Lustigova světově proslulá novela *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* je sugestivní a umělecky výjimečně silnou zprávou o jedné z nejtragičtějších, nejobludnějších a nejvíce zarážejících událostí moderních lidských dějin – nacistického holokaustu spáchaného zejména na židech, ale bolestně se dotýkajícího i dalších národů.

PŘÍBĚH

Hrdinkou příběhu *Modlitby pro Kateřinu Horovitzovou* je mladá židovská dívka Kateřina, které se krátce po příjezdu do osvětimského koncentračního tábora podaří dostat do společnosti několika pohádkově bohatých židovských milionářů s americkým občanstvím, kteří byli nacisty zajati v roce 1943 v Itálii. Skupině těchto obchodníků a Kateřině, kterou se rozhodne jeden z nich ochraňovat, je po zaplacení značné sumy přislíben odjezd na svobodu – do Ameriky, kde má dojít k jejich výměně za zajaté německé důstojníky. Podmínky, za které si zajatci mohou od nacistů „koupit“ své životy a svobodu, se však neustále zvyšují a k již zaplaceným částkám přibývají další a další položky. Skupině milionářů je jako průvodce přidělen německý důstojník Bedřich Brenske, který se neobyčejně rafinovanou metodou pokouší získat neustále rostoucí finanční částky. Kateřina Horovitzová, která je zpočátku aktérkou spíše pasivní, však brzy Brenského krutou hru prohlédne. Právě ona se nakonec navzdory naprosto bezvýchodné situaci nestvůrnému zlu vzepře.

INSPIRAČNÍ ZDROJE NOVELY

Arnošt Lustig ve své novele spojil několik příběhů, které se skutečně staly. Jedním z nich je tragická událost, kdy nacisté zaplnili několik transportních lodí vězni z koncentračního tábora, zabednili je a vyslali na širé moře, kde všichni vězni zemřeli hladem. Jiným je vydírání židovských obchodníků, kteří se neprozřetelně vydali do Itálie v době před německou invazí z roku 1943 a jejichž životy i navzdory tučnému výkupnému zaplacenému nacistům skončily v osvětimských plynových komorách.

Zřejmě nejdůležitějším příběhem, který Lustiga při psaní novely inspiroval, bylo vyprávění česko-izraelského historika Ericha Kulky, který se zabýval mj. židovskými vzpourami a revoltami v období holokaustu. Kulka na počátku šedesátých let Lustigovi vyprávěl o jedné podivuhodné osvětimské táborové legendě, podle které se krásná mladá dívka jménem Kateřina Horovitzová, herečka nebo tanečnice, na prahu plynové komory vzepřela svému osudu a zastřelila surového dozorce Schillingera jeho vlastní zbraní, když po ní chtěl, aby mu zatančila nahá. Schillingerova mladého pobočníka přitom postřelila a střílela i na další překvapené dozorce. Nakonec sice byla zastřelena strážemi, nicméně její statečný a neobvyklý čin se

pro mnohé vězně stal posilou a příkladem. Tato událost je dnes považována za jeden z nemnoha pokusů lidí deportovaných do nacistických koncentračních táborů o aktivní odpor proti jejich trýznitelům.

Zajímavé přitom je, že tato legenda má reálné jádro – o mladé krásné dívce, která v předsáli plynové komory zastřelila jednoho dozorce (jménem Schillinger nebo Emmerich – tady se prameny různí) a druhého zranila, totiž u soudu prakticky stejně vypovídal i tehdejší velitel osvětlimského tábora Rudolf Höss, ale i další svědci. Přinejmenším tuto část táborové legendy i Lustigova příběhu je tedy možné považovat za reálnou.

Reálný základ má také postava nacistického důstojníka Bedřicha Brenského, rafinovaného, nemilosrdného a cynického pána nad životem zajatých milionářů i Kateřiny Horovitzové. Podle Lustigových slov nese tato odpuzující i fascinující postava jméno jistého západoberlínského soudního úředníka, který v roce 1963 arogantně „poučil“ Lustigovu ženu v souvislosti s její snahou získat zpět snubní prsteny svých rodičů umučených v koncentračním táboře, které se podle zpráv z tisku mohly nacházet v sejfech berlínského ústředí někdejší Říšské banky. Prsteny, které museli její rodiče (stejně jako ostatní Židé) odevzdat v roce 1941 před odchodem do transportu, přitom mohly být jedinou památkou na ně, která po nich (jak alespoň Lustigovi doufali) zbyla. Pan Bedřich Brenske ovšem komisní němčinou Lustigově manželce povýšeně odpověděl, že žádné takové prsteny neexistují a podle jeho názoru ani nikdy neexistovaly - a vyjádřil dokonce i pochybnosti, zda vůbec existovali lidé, kteří je nosili. Oběti koncentračních táborů zkrátka podle pana Brenského nikdy nežili, čímž byla celá věc pro něj jednou provždy vyřešena. „Kdybych měl vykreslit ďábla v nacistické uniformě, byl by to muž podobný Brenskemu. Uhlazený, elegantní, vysokoškolsky vzdělaný, vybraného chování, jehož každé slovo je však napuštěno jedem lži vedoucí ke smrti.“ Brenského pohrdání památkou obětí nacistického běsnění bylo rozhodujícím impulzem, který Lustiga podle jeho vlastních slov na dvanáct dnů „přikoval“ k psacímu stroji – tak dlouho prý trvalo kompletní napsání novely, která jistě ne náhodou připomíná hluboký a niterný výkřik na pomezí rozčileného (a trochu i cynického) smíchu a pláče.

Nemilosrdný „básník pravdy“, jak Lustigovu tvorbu výstižně charakterizoval Ludvík Aškenazy, zachytil v *Modlitbě pro Kateřinu Horovitzovou* s nevšední silou a přesvědčivostí úděl člověka v mezní situaci. Člověka, který je donucen hájit to poslední, co má – svou čest, svědomí a nejzákladnější důstojnost. Je to vyprávění otřesné a otřásající: koneckonců, jeho smyslem je varování, že by měl být člověk za všech okolností obezřetný a nenechal se nikdy ukolébat ke lhovosti. Jinak se totiž můžeme i dnes, nedej všichni bohové všech náboženství, dočkat nějaké moderní obdoby osvětlimských plynových komor či „reinkarnace“ zrůdně geniálního Bedřicha Brenského.

Ladislav Stýblo

DIVADELNÍ DRAMATIZACE

Podle světoznámé Lustigovy novely vznikl v roce 1965 známý televizní film, jehož scénář napsaný přímo Arnoštem Lustigem bude částečně použit i v naší inscenaci. Nedávno se však v pozůstalosti Arnošta Lustiga podařilo nečekaně nalézt i jeho vlastní divadelní dramaturgii „Modlitby pro Kateřinu Horovitzovou“, o jejíž existenci do té doby neměl nikdo ani tušení. Naše divadelní adaptace je snahou co možná nejpřesněji a nejpoctivěji uchopit příběh a téma Lustigovy novely, a proto vychází ze všech těchto zdrojů: z původní Lustigovy novely, jeho televizního scénáře a z Lustigovy znovunalezené divadelní adaptace.

MÍSTA A TERMÍNY PŘEDSTAVENÍ:

ČERVEN 2012

13. 6. 2012 a 14. 6. 2012 od 19:00 hod. Světové premiéry na jevišti Divadla pod Palmovkou.

ČERVENEC 2012

13. 7. 2012 – Premiéra „vlakové verze“ od 21:00 na nádraží Praha – Bubny

14. 7. 2012 – Ostrava

15. 7. 2012 – Olomouc

16. 7. 2012 – Zlín

17. 7. 2012 – Brno

18. 7. 2012 – Jihlava

19. 7. 2012 – Pardubice

20. 7. 2012 – Hradec Králové

21. 7. 2012 – Liberec

22. 7. 2012 – Ústí nad Labem

23. 7. 2012 – Karlovy Vary

24. 7. 2012 – Plzeň

25. 7. 2012 – České Budějovice

26. 7. 2012 – Beroun nebo Kolín nad Labem

SRPEN 2012

20. 8. 2012 – 26. 8. 2012 – Berlín – Praha – Krakov – Osvětím (rozpis představení bude upřesněn)

INFORMACE PRO DIVÁKY

Informace o rezervacích vstupenek, organizační informace a přesný popis míst, kde se budou konat představení „Modlitby pro Kateřinu Horovitzovou“ a doprovodné akce naleznete od 1. července na webových stránkách Divadla pod Palmovkou a festivalu Devět bran: www.9bran.cz

Arnošt Lustig
**Modlitba pro
Kateřinu Horovitzovou**

Režie: Petr Kracik
Inscenační úprava: Petr Kracik a Ladislav Stýblo
Hudba: Josef Gušlbauer
Hudební doprovod: skupina Menorah
Scéna a kostýmy: Milan David
Asistentka výpravy: Jana Hauskrechtová
Dramaturgie: Ladislav Stýblo
Produkce: Pavel Chalupa

OSOBY A OBSAZENÍ:

BEDŘICH BRENSKE.....Radek Zima
HORST SCHILLINGER, *poručík*.....Ivo Kubečka
SEPP HOYER, *mladý poddůstojník*.....Ondřej Kavan
KATEŘINA HOROVITZOVÁ.....Anna Stropnická
nebo Denisa Pfauserová
HERMAN COHEN, *obchodník ze San Franciska*.....Dušan Sitek
FREDDY KLARFELD, *herec*Jiří Bábek
RAPPAPORT-LIEBEN, *obchodník s dýmanty*.....René Přibíl
JOSEF VARECKY, *exportér*.....Ivan Jiřík
OSKAR LÖWENSTEIN, *právník*.....Rudolf Jelínek
nebo Václav Vostarek
RABÍN DAJEM Z LODŽE, *pán v sušárně vlasů*.....Radek Valenta
nebo Petr Prokeš
VĚZEŇ.....Pavel Chalupa
VOJÁCI.....Jiří Maleňák, Petr Motyka, Vojtěch Ostrowski
nebo Jakub Horák, Vratislav Jelínek, Martin Knížek

Představení řídí a text sleduje: Aleš Alinče nebo Jolana Běhounková

Světové premiéry 13. a 14. června 2012 v Divadle pod Palmovkou

stanici v Osvětimi (25. 8.). V Polsku budou představení odehrána v češtině, titulky budou promítány v angličtině.

Projekt vznikl ve spolupráci s Divadlem pod Palmovkou v Praze, ČD CARGO, a.s, ČD – TELEMATIKA, a.s., ČD, a.s., a Správou železniční dopravní cesty, s.p. Více informací na www.vlaklustig.cz.

O Vlaku Lustig

Vlak Lustig bude sestaven ze čtyř vagonů s parní a dieselovou lokomotivou. Dva vagony jsou nákladní, podobné těm, ve kterých se převáželi v transportech do koncentračních táborů lidí, tzv. **dobyččáky**. Tyto vagony jsou využity jako galerijní prostor pro instalaci výstavy Vojenského historického ústavu a instalaci improvizovaného kina. Nejdůležitějším článkem vlaku je divadelní nákladní vagon, speciálně upravený jako jeviště tragického příběhu Kateřiny Horovitzové a dalších pasažérů – obětí a jejich katů. Dalším vagonem v soupravě je osobní vůz, tzv. **Rybák**, ve kterém je připraveno zázemí pro herce, techniku a produkci.

Projekt vznikl ve spolupráci s Divadlem pod Palmovkou v Praze, ČD CARGO, a.s., ČD – TELEMATIKA, a.s., ČD, a.s. a Správou železniční dopravní cesty. Termíny zastávek Vlaku Lustig a více informací najdete na www.vlaklustig.cz, www.9bran.cz, www.archeologiezla.cz.

Pro více informací prosím kontaktujte:

Jitka Skalická

PR Consultant

ConPro s.r.o.

M: +420 774 303 528

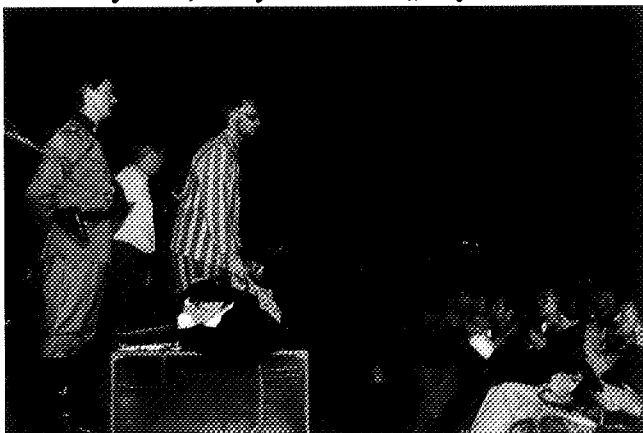
www.conpro.cz
www.vlaklustig.cz

Tisková zpráva

Vlak Lustig – Vlak do nenávratna na symbolické trase Praha – Krakov - Osvětim

Praha, (15.8.2012) - Vlak Lustig, projekt, který volně navazuje na letošní třináctý ročník festivalu česko-německo-židovské kultury Devět bran, vstupuje do své druhé části. Vlak Lustig přivádí návštěvníkům divadelní zpracování novely Arnošta Lustiga Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou v nastudování Divadla pod Palmovkou a režii Petra Kracika.. Představení je odehráno přímo ve vlaku a v červenci jej mělo možnost shlédnout přes 4 000 diváků v prostoru železničních stanic krajských měst České republiky . Srpnový program nabídne dvě poslední představení v železniční stanici Praha – Bubny (21. a 22. 8.), poté se vlak rozjede na svou symbolickou pouť do Polska, kde budou také dvě představení odehrána v železniční stanici Krakov hlavní nádraží (24. 8.) a jako vrchol celého projektu také v železniční stanici Osvětim (25. 8.). Doprovodný program, který je realizován rovněž přímo ve vlaku, tvoří projekce filmů a výstava Vojenského historického ústavu Akce Důvěrné Izrael.

Vlak Lustig se postaral během července mnoha divákům o emociálně silný zážitek. Jako připomenutí hrůz druhé světové války a 70. výročí konference ve Wannsee, na které bylo nacisty završeno tzv. konečné řešení židovské otázky následované transporty do vyhlazovacích táborů a tragickou smrtí šesti milionů židů, přivezl Vlak Lustig návštěvníkům výstavu, filmy i divadlo. „Když se nebudeme zajímat o naši minulost, budeme lhostejní, nepoučíme se do budoucnosti,“ objasňuje myšlenku tvůrce a producent projektu Pavel Chalupa, ředitel festivalu Devět bran. Komu tento ojedinělý vlak „ujel“ v červenci, má možnost stihnout ho ještě v srpnu, kdy fascinující příběh skupinky bohatých židů a hlavní hrdinky Kateřiny, kterým je slíbena možnost vykoupení se z koncentračního tábora a záchrana života v podobě cesty do Ameriky, ožije na „prknech divadelního vagónu“ celkem čtyřikrát.

Z brněnského představení Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou. Foto: Sky

„Srpnovou cestu zahájíme dvěma představeními v prostoru železniční stanice Praha – Bubny. Rád bych připomněl, že toto nádraží nebylo vybráno náhodou, právě odtud vyjízděly vlaky transportující židovské spoluobčany za II. svět. Války do terezínského ghetta. Poté vlak vyjede do Polska, kam směřovala většina transportů z Terezína. První zastávkou bude Krakov, druhou potom symbolicky Osvětim, místo, kde ve vyhlazovacím táboře padlo nacistické krutosti statisíce nejen židovských obětí,“ doplňuje Chalupa.

Historický vlak – Vlak Lustig bude přístupný 21. a 22. srpna v prostoru železniční stanice Praha – Bubny již od 15.00, kdy budou mít návštěvníci možnost shlédnout filmové projekce a výstavu. Představení začíná vždy ve 20.30, vstupenky jsou zdarma a jejich rezervaci můžete uskutečnit na stránkách www.vlaklustig.cz/vstupenky. Na představení bude možné jít i bez předchozí rezervace, ale vzhledem k zájmu diváků a kapacitě hlediště přímo ve vagonu je rezervace doporučována. Diváci s rezervovanou vstupenkou budou mít přednost. Odpolední i večerní organizace a rezervace vstupenek je stejná i na nádražích v Polsku, tedy na hlavním nádraží v Krakově (24. 8.) a železniční